

Toddobaatanka Sabaatanka Sano ee La Ilaaway ee Turos

Jeff Pippenger

2023-08-12

Toddobaatanka Soddonka Sano ee La Ilaaway ee Turos

Nabiyada oo dhammu waxay tilmaamaan dhammaadka dunida.

“Nebi kasta oo qadiimiga ahi wax yar buu u hadlay wakhtigoodii marka loo eego wakhtigeenna, sidaas daraaddeed waxsii-sheegiddoodu annaga ayay weli noogu dhaqan tahay. ‘Waxyaalahan oo dhammu waxay ugu dheceen iyaga inay tusaale u noqdaan; waxaana loo qoray digniinteenna, innaga oo ay dhammaadka wakhtiyadu nagu soo gaadheen.’ 1 Corinthians 10:11. ‘Iyaga looma adeegayn, laakiin annaga ayaa loogu adeegayay waxyaalahaas, kuwaas oo imminka laydiinku sheegay kuwii idiinku wacdiyey injiilka iyagoo wata Ruuxa Quduuska ah oo samada laga soo diray; waxyaalahaas oo malaa’igtuna ay jecel yihiin inay fiiriyaan.’ 1 Peter 1:12....”

“Kitaabku wuxuu uruuriyey oo isku duubay khasnadihiisii qarnigan ugu dambeeya. Dhammaan dhacdooyinkii waaweynaa iyo hawlgaladii culus ee taariikhda Axdigii Hore way soo noqnoqdeen, oo welina way ku soo noqnoqonayaan, kiniisadda maalmahan ugu dambeeya.” Selected Messages, buugga 3, 338, 339.

Dhammaan buugaagta Kitaabka Quduuska ah waxay ku soo gunaanadaan kitaabka Muujintii.

“Muujintii dhexdeeda ayaa dhammaan buugaagta Kitaabka Quduuska ahi ku kulmaan kuna dhammaadaan.” Falimaha Rasuullada, 585.

Farriinta ugu dambaysa ee loo dirayo dadka deggan meeraha dhulka waxaa lagu aqoonsaday Muujintii siddeed iyo tobnaad.

Oo dabadeed waxaan arkay malaa’ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh amar weyn; oo dhulkuna wuxuu ka iftiimay ammaanteeda. Oo waxay ku dhawaaqday cod weyn oo xoog leh, iyadoo leh, Baabuloon tii weynayd way dhacday, way dhacday, oo waxay noqotay hoyga jinniyada, iyo meel lagu hayo ruux kasta oo wasakh ah, iyo qafis shimbir kasta oo nijaas ah oo la neceb yahay. Waayo, quruumaha oo dhammu waxay ka cabbeen khamriga cadhada sinadeeda, oo boqorradii dhulkuna way la sineysteen iyada, oo baayacmushtariyadii dhulkuna waxay ka taajireen badnaanta raaxadeeda. Muujintii 18:1–3.

Weedha “Baabuloon tii weynayd” waxay u taagan tahay kaniisadda Roomaanka Katooliga, oo cutubka saddex iyo labaatanaad ee Ishacyaah “Baabuloon tii weynayd” waxaa lagu matalay Turos.

Waxsii ku saabsan Turos. Baroorta, doonyaha Tarshiishow; waayo, waa la baabbi’iyey, si aan guri u jirin, gelidna u jirin; dalka Kitiim baa looga muujiyey. Aamusnaada, dadka gasiiradda degganow; adiga oo ay ka buuxiyeen ganacsatada Siidoon, kuwa badda ka tallaaba. Biyaha waaweyn agtooda abuurka Siihoor, goosashada webiguna waa dakhligeeda; oo iyadu waa

suuqii quruumaha. Ceeboob, Siidoonay; waayo, baddu waa hadashay, xataa qalcadda badda, iyadoo leh, Anigu foolan maayo, carruurna ma dhalo, dhallinyarona ma koriyo, gabdho bikrado ahna ma barbaariyo. Sida warka Masar loo maqlo, sidaas oo kalena aad bay uga murugoon doonaan warka Turos. U gudba Tarshiish; baroorta, dadka gasiiradda degganow. Kanu ma magaaladiinnii farxadda lahayd baa, tan facnimadeedu ahayd tan iyo waayihii hore? Cagaheeda qudhooda ayaa meel fog ugu qaadi doona inay qurbajoogto. Bal yaa taladan u qaatay Turos, taaj-siiyaha ah, taas oo ganacsatadeedu amiirro yihiin, baayacmushtariyadeeduna yihiin kuwa dunida lagu maamuuso? Rabbiga ciidammadu isagaa taas ku talogalay, inuu nijaaseeyo kibirka ammaanta oo dhan, oo uu quudhsado kuwa dunida oo dhan lagu maamuuso. Dhulkaaga u dhex mar sida webi oo kale, gabadha Tarshiishay; mar dambe xoog ma jiro. Gacantiisuu badda ku fidiyey, boqortooyooyinkiina wuu gariiryey; Rabbigu amar buu ka bixiyey magaalada ganacsiga ah, in qalcadaheeda la baabbi'yo. Oo wuxuu yidhi, Mar dambe ma aad rayrayn doontid, bikradda la dulmay, gabadha Siidoonay; kac, u gudub Kitiim; halkaasna nasasho ka heli maysid. Bal eeg dalka reer Kaldayiin; dadkan hore ma ahayn, ilaa reer Ashuur u asaasay kuwii cidlada degganaa; munaaradahoodii way dhiseen, daarahoodiina way kiciyeen; isaguna wuxuu u beddelay burbur. Baroorta, doonyaha Tarshiishow; waayo, xooggiinnii waa la baabbi'iyey. Oo maalintaas waxay noqon doontaa in Turos la illoobi doono toddobaatan sannadood, sida wakhtiga boqor keliya; toddobaatanka sannadood dabadoodna Turos waxay u gabyi doontaa sida naag dhillo ah. Kataarad qaado, magaalada ku wareeg, tii dhillada ahayd ee la illoobay; laxan macaan samee, heeso badanna ku hees, si lagu xusuusto. Oo waxay noqon doontaa in toddobaatanka sannadood dabadood Rabbigu soo booqan doono Turos, oo iyadu mushaharkeedii bay ku noqon doontaa, oo waxay dhillaysi la geli doontaa boqortooyooyinka dunida oo dhan oo ku yaal dhulka dushiisa. Oo baayacmushtarkeeda iyo mushaharkeeduba quduus bay Rabbiga u ahaan doonaan; lama kaydin doono, lamana urursan doono; waayo, baayacmushtarkeedu wuxuu ahaan doonaa kuwa Rabbiga hortiisa deggan inay ku cunaan si ku filan, oo ay u helaan dhar waara. Ishacyaah 23:1–18.

Walaashii White waxay qortaa: “Dhacdooyinkii waaweynaa oo dhan iyo macaamilaadkii culus ee taariikhda Axdigii Hore way soo noqnoqdeen, welina way ku soo noqnoqdaan, kiniisadda maalmahan ugu dambaysa.”

Ishacyaah saddex iyo labaatanaad wuxuu ka hadlayaa xidhiidhada nebiyadeed ee Qaramada Midoobay, Baabanimada, Maraykanka iyo Islaamka. Si runahan loo garto, waxaa khasab ah in calaamado gaar ah oo cutubka ku jira lagu qeexo Waxyigu. Marka calaamadaha la qeexo, isku xigxiga dhacdooyinku si caddaalad ah ayuu u toosnaanayaa. Calaamadaha cutubka ku jira ee u baahan in la qeexo waa:

Warka ku Saabsan Turos, Dhillada, Reer Ashuur, Dhulka reer Kaldayiin, Daaraha dhaadheer iyo Qasriyada, Tarshiish, Farcankii Sixoor, Dhulka Khitiim, Siidoon, Magaaladii Ganacsatada, Warka Masar iyo warka Turos, Baroordiiqda, Gabadha, Toddobaatan Sannadood, Maalmihii Boqor Keliya, Illoga, iyo Xusuusashada

Erayga “culays” ee ku jirta aayadda koowaad waxay tilmaamaysaa waxsii sheegid halaag ah oo ka dhan ah boqortooyada Turos.

Culus: H4853—Ka yimid H5375; culus; gaar ahaan cashuur, ama (si aan la taaban karin) rar-qaadis; si sarbeeb ah hadal, badanaa xukun, gaar ahaan gabay; maskaxeed ahaan, rabitaan: – culus, qaadid, wax sii sheegid, X way dhigeen, gabay, cashuur.

Culka Turos waa mid ka mid ah tuducyada badan ee Kitaabka Quduuska ah ee lagu aqoonsado xukunka ugu dambeeya ee kaniisadda Roomaanka Katooliga. “Culays” marka loo eego adeegsigiisa iyo qeexitaankiisu waa wax sii sheegid, ugu horraynse waa wax sii sheegid halaag. Waxaa Ishacyaah ku jira kow iyo toban “culays,” eraygana siddeed jeer ayaa loo adeegsaday in lagu tilmaamo culays garbaha lagu qaado. Kow iyo tobanka jeer ee erayga “culays” lagu metelayo wax sii sheegid halaag ah waa Ishacyaah 13:1; 15:1; 17:1; 19:1; 21:1, 11, 13; 22:1; 30:6, iyo dabcan cutubka saddex iyo labaatanaad oo aynu ka helayno culka Turos. Waxaa habboon in dhammaan wax sii sheegidyada halaagga ee Ishacyaah la isu geeyo si loo qiimeeyo awoodda la metelayo maalmaha ugu dambeeya. Kow iyo toban wax sii sheegid oo halaag ah way adag tahay in mar keliya la wada daboolo, sidaas darteed waxaan bixin doonaa qeexid kooban oo wax sii sheegid kasta oo halaag ah si loo dejiyo macnaha guud ee cutubka saddex iyo labaatanaad.

Cutubka saddex iyo tobnaad, wax sii sheegidda halaagga ka dhanka ah Baabuloon waa Baabuloonka casriga ah ee dhammaadka dunida, taas oo ah dhilladii Rooma oo sidoo kale lagu muujiyey cutubka toddoba iyo tobnaad ee kitaabka Muujintii.

Markaas waxaa yimid mid ka mid ah toddobadii malaa’igood oo haystay toddobada fiyaan, wuuna ila hadlay, isagoo igu leh, Kaalay halkan; waxaan ku tusi doonaa xukunka dhilladii weynayd oo ku fadhida biyaha badan; tan ay boqorradii dhulku la sinoodeen, oo kuwii dhulka degganaana lagu sakhraamiyey khamriga sinadeeda. Sidaas daraaddeed ayuu Ruuxa igu qaaday oo ii geeyey cidlada; markaasaan arkay naag dul fadhida bahal guduudan, oo ay ka buuxaan magacyo cay ah, lehna toddoba madax iyo toban gees. Naagtiina waxay ku labisnayd guduud iyo casaanka dhiigga u eg, waxaana lagu sharraxay dahab iyo dhagaxyo qaali ah iyo luul, iyadoo gacanteeda ku haysata koob dahab ah oo ay ka buuxaan karaahiyooyinka iyo wasakhda sinadeeda; oo wejigeedana waxaa ku qornaa magac ah, SIR, BAABILOON WEYN, HOOYADDA DHILLOOYINKA IYO KARAHIYOYINKA DHULKA. Muujintii 17:1–5.

Waxaan u baahanahay inaan wax yar ka leexdo mawduuca. Ujeeddada daraasadda waxsii-sheegidda Turos ugu dambayntii waa in taariikhda waxsii-sheegidda ee Maraykanka lala waafajiyo tan kaniisadda Seventh-day Adventist. Waxaan muujin doonaa in dawladda Maraykanku tahay mid ka mid ah geesaha bahalkii u ekaa wananka ee Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad, iyo in Protestantism-kii ka soo baxay Qarniyadii Mugdiga ahaa uu ahaa geeska kale. Geeskii Protestantism-ka wuxuu noqday Millerite Adventism xilligii Protestantiinta Maraykanku ay diideen farriintii malaa’igta koowaad. Marka arrintaas la adkeeyo, waxaan muujin doonaa in taariikhda geeska Protestant-ka iyo taariikhda geeska Jamhuuriga ay is barbar socdaan oo ay leeyihiin astaamo waxsii-sheegid oo isbarbar yaal. Ka dib oo dhan, waxay saaran yihiin isla bahalkii, taasoo ka dhigan in labada geesba ay yihiin kuwo isku waqti ah. Waxaan tusaale ahaan u soo bandhigi doonaa hal muunad oo ka mid ah isbarbardhigga u dhexeeya geesaha kaniisadda iyo dawladda ee Maraykanka. Labaduba si u gaar ah ayay “u illoobaan.”

Ishacyaah saddex iyo labaatan waxay tilmaamaysaa barta nebiyadeed ee awoodda baabanimadu lagu illoobo toddobaatan sannadood, oo toddobaatankaas sannadood ee astaan ahaan ah dadku ku illoobaan baabanimada iyo sababta Qarniyadii Mugdiga loo yidhaahdo Qarniyadii Mugdiga. Hal-ku-dhegga geeska Protestant-ka markii ay ka go'een kaniisadda Katooliga wuxuu ahaa: Kitaabka Quduuska ah, oo Kitaabka Quduuska ah oo keliya. Waxay illoobeen in Kitaabka Quduuska ahi inoo sheegayo cidda dhabta ah ee baabanimadu tahay. Waxay illoobeen farriintii ku kaydsanayd dokumentiga quduuska ah ee lagu aamminay, oo ay qirteen inay yihiin difaacayaasha hormuudka ah ee ilaaliya.

“Kuwa ku wareera fahamka erayga, oo ku guuldarreysta inay arkaan macnaha ka geesta Masiixa, hubaal waxay is-dhigi doonaan dhinaca ka geesta Masiixa. Haatan waqti nooma bannaana inaan la milanno dunida. Daanyeel wuxuu taagan yahay qaybtiisii iyo meeshiisii. Waxsii sheegyada Daanyeel iyo Yooxanaa waa in la fahmaa. Iyagu midba midka kale ayuu fasiraa. Waxay dunida siiyaan runno ay tahay in qof walba fahmo. Waxsii sheegyadani waa inay marag ka noqdaan dunida. Dhammaystirkooda maalmahan ugu dambeeya, ayay iyagu iskood isu sharxi doonaan.” Kress Collection, 105.

Sidoo kale, geeska Jamhuuriga ah ee matalayay dawladda Maraykanka wuxuu ahaa in uu noqdo mid ka yimid dadka oo u jira dadka, hase yeeshee muwaadiniinta Maraykanku iyaguna waxay illoobeen dukumentigii quduuska ahaa ee lagu aamminay. Dukumentigaas quduuska ahi waa Dastuurka Maraykanka, hal-ku-dhegga dawladdaas oo loo qorsheeyey inay u ahaato dadka ayaana ahaa kala-soocidda kaniisadda iyo dawladda. Waxay illoobeen farriintii Dastuurka ee lagu aamminay, oo ay sheegan jireen inay difaacayaashiisa yihiin.

“Ha la xusuusto, waa faanka Rooma inay marna isbeddelin. Mabaadi'da Gregory VII iyo Innocent III weli waa mabaadi'da Kaniisadda Kaatooligga Roomaanka. Oo haddii ay awoodda haysato, waxay ku dhaqmi lahayd maanta si la mid ah adkaysi iyo xoogii ay ugu dhaqmi jirtay qarniyadii hore. Borotestaanku si yar bay u garanayaan waxa ay samaynayaan marka ay soo jeediyaan inay aqbalaan kaalmo ka timaadda Rooma hawsha kor-u-qaadista Axadda. Intay ku foogan yihiin hirgelinta ujeeddadooda, Rooma waxay hiigsanaysaa inay dib u soo celiso awooddeeda, inay soo ceshato sarraynteedii luntay. Haddii mar keliya lagu dhiso dalka Maraykanka mabda'a ah in kaniisaddu adeegsan karto ama xakamayn karto awoodda dawladda; in xafladaha diineed lagu qasbi karo sharciyo madani ah; marka la soo koobo, in awoodda kaniisadda iyo dawladda loo yeelo inay taliso damiirka, markaas guusha Rooma ee dalkan waa la habsaday.

“Ereyga Ilaah wuxuu bixiyey digniin ku saabsan khatarta soo fool leh; haddii tan la iska indho tiro, dunida Protestant-ka ahi waxay ogaan doontaa waxa run ahaan ah ujeedooyinka Rooma, keliya marka ay goori goor tahay in laga baxsado dabinka. Iyadu si aamusan ayay ugu koraysaa awood. Caqiidooyinkeedu waxay saamayn ku yeelanayaan goleyaasha sharci-dejinta, kaniisadaha, iyo quluubta dadka. Waxay dhisaysaa qaab-dhismeedkeeda dhaadheer oo waaweyn, kuwaas oo meelhooda qarsoon dib loogu soo celin doono silcisyadeedii hore. Si dhuumasho leh oo aan laga shakin ayay u xoojinaysaa xoogaggeeda si ay u horumariso danaha iyada u gaarka ah marka la gaadho wakhtiga ay wax ku dhufan doonto. Waxa keliya ee ay doonaysaa waa meel ay ka faa'iidayso, taasina durba waa la siinayaa. Dhawaan ayaynu arki

doonnaa oo aynu dareemi doonnaa waxa uu yahay ujeeddada curiyaha Roomaanku. Ku alla kii rumaysta oo addeeca ereyga Ilaah, sidaas darteed wuxuu mutaysan doonaa cay iyo silcin.” The Great Controversy, 581.

Haddii aad heli karto qaamuus kasta oo la daabacay ka hor 1950, oo aad ka raadiso “naag guduudan” ama nooc kale oo weedhaas ah oo ku jira Muujintii toddoba iyo tobnaad, dhammaan qaamuusyadaas ka hor 1950 waxay caddeeyaan in kaniisadda Roman Catholic ay tahay dhilladii Muujintii toddoba iyo tobnaad. Maraykanka, bahalka dhulka ee laba-geesoodka ah ee Muujintii saddex iyo tobnaad, wuxuu illoobaa wixii uu ahaa waagii hore, ha ahaato geeska Protestantnimada ama geeska Jamhuuriyadnimada. Labadan hay’adoodba waxay ka dhasheen mudaaharaadkii ka dhanka ahaa kelitalisnimadii diineed ee baabbanimada iyo kelitalisnimadii siyaasadeed ee boqorradii iyada taageerayay, ama sida Kitaabku leeyahay, boqorradii iyada la “sinaystay.” Ka hor inta aynaan qaadan Ishacyaah saddex iyo labaatanaad, waxaynu si kooban u bixin doonnaa dulmar ku saabsan tobanka jeer ee kale ee Ishacyaah ku tilmaamayo ‘wax sii sheegid hoog ah,’ waayo kow iyo tobanka “culays” dhammaantood waa sidaas oo kale.

Ishacyaah cutubka saddex iyo tobnaad waa culayska Baabuloon ee “maalmaha ugu dambeeya.” Baabuloon, in kastoo ay kaniisadda Katooligu xukunto oo hagto maalmaha ugu dambeeya, haddana waxay ka kooban tahay saddex quwadood oo dunida u horseeda Armageddoon ee ku xusan cutubka lix iyo tobnaad ee Muujintii. Nebinimada halaagga ee cutubka saddex iyo tobnaad ee ka geesta ah Baabuloonta casriga ah waxaa ku metelan saddex quwadood; Baabuloon, Luusifer iyo Aasuur, kuwaas oo u taagan bahalka (Aasuur), masduulaagga (Luusifer), iyo nebiga beenta ah (Baabuloon). Aasuur iyo Baabuloon waa labada quwadood ee baabbi’iya ee Ilaah u adeegsaday inuu ku ciqaabo Israa’iiltii qadiimiga ahayd; Aasuur baa hor yimid oo maxaabiis ahaan u kaxaystay tobanka qabiil ee woqooyi, dabadeedna Baabuloon ayaa qabsatay labada qabiil ee koonfureed ee Yahuudah.

Reer binu Israa’iil waa ido kala firidhsan; libaaxyadii ayaa eryay; kii hore boqorkii Ashuur baa cunay, kii dambena Nebukadnesar oo ah boqorkii Baabuloon ayaa lafihiisii jebiyey. Sidaas daraaddeed Rabbiga ciidammadu, Ilaaha Israa’iil, wuxuu leeyahay, Bal ogaada, waxaan ciqaabi doonaa boqorka Baabuloon iyo dalkiisaba, sidii aan u ciqaabay boqorkii Ashuur. Yeremyaah 50:17, 18.

Markii hore Ashuur ayaa tobankii qabiil ee woqooyi ee Israa’iil maxaabiis ahaan u kaxaysatay, dabadeedna Baabuloon ayaa labadii qabiil ee koonfureed ee Yahuudah maxaabiis ahaan u kaxaysatay. Labadan maxaabiisnimo labaduba waxay ahaayeen dhammaystirka “toddobada jeer” ee Laawiyiintii cutubka labaan iyo lix. “Toddobada jeer” ee Laawiyiintii waxay ahayd “wax sii sheegidda waqtiyeed” ee ugu horraysay ee William Miller ogaaday, waxayna tilmaamaysaa in markii Ashuur qabsatay qabiilka woqooyi ay taasi calaamad u ahayd bilowga kala firdhin socotay laba kun iyo shan boqol iyo labaan sannadood. Muddadaasu waxay ka bilaabatay maxaabiisnimadoodii sannadkii 723 BC, waxayna ku dhammaatay “wakhtigii dhammaadka” sannadkii 1798. Qabiilladii koonfureed waxaa Baabuloon maxaabiis ahaan u kaxaysatay sannadkii 677 BC, taas oo bilowday “toddobada jeer” ee ka dhanka ahaa Yahuudah, kuwaas oo ku dhammaaday isla barta ay ku dhammaatay wax sii sheegidda 2300-ka sannadood ee Daanyeel

8:14, taariikhdu markay ahayd Oktoobar 22, 1844. Ashuur iyo Baabuloon waxay fuliyeen isla ujeeddada ciqaabta ee ka dhanka ahayd caasinimada dadka Ilaah, hase ahaatee ciqaabta waxaa marka hore fulisay Ashuur dabadeedna Baabuloon.

Xiriirka nebinnimo ee saddexda quwadood ee cutubka saddex iyo tobnaad, Baabuloon waa sanamkii Ashuur, waayo iyadu dabadeed bay timid, hase yeeshee isla shuqulkii bay ka samaysay dadka Ilaah ka gees ah.

Cutubka shan iyo tobnaad, culayska ka geesta ah Moo'aab wuxuu ka gees yahay kaniisadaha Protestanka.

“Sharaxaaddan Moo'aab waxay matalaysaa kaniisadaha noqday sida Moo'aab. Iyagu meeshii waajibkooda kuma ay istaagin iyagoo ah waardiyayaal aamin ah. Lamay shaqayn waxgaradyada jannada iyagoo adeegsanaya kartidooda Ilaah siiyey si ay u sameeyaan doonista Ilaah, u celiyaan awoodaha gudcurka, oo ay adeegsadaan awood kasta oo Ilaah siiyey si ay dunideenna ugu hormariyaan runta iyo xaqnimada. Waxay leeyihiin aqoonta runta, laakiin kuma ay dhaqmin wixii ay garanayeen.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1159.

Kaniisadda Protestant-ka ee dhacday waa kaniisaddii sii waday inay Rabbiga la socoto markii inteedii kale ee Protestantism-ku ka carartay farriintii malaa'igta labaad. Moo'aab waa Adventism-ka, geeskii Protestant-ka ee dhacay.

Cutubka toddoba iyo tobnaad wuxuu ka hadlayaa Dimishiq, waxaana lagu tilmaamay magaalo la qaadayo. Magaalo waa astaan boqortooyo, boqortooyada la qaadayana “maalmaha ugu dambeeya” waa Maraykanka.

Cutubka sagaal iyo tobnaad waa waxsii sheegidda halaagga ka gees ah Masar, taasoo ka dhigan Qaramada Midoobay iyo dunida oo dhan.

Saddexda waxsii-sheeg ee halaagga ah ee xiga, ee ku jira cutubka kow iyo labaatanaad, waxay ku wajahan yihiin dhulka saxaraha daran ee koonfureed, Duumaah iyo Carabiya. Saddexdan waxsii-sheeg ee halaagga ahi waxay tilmaamayaan Islaamka, iyagoo waafaqsan saddexda hoog ee Muujintii 8:13.

Waxsii halaagga ee cutubka laba iyo labaatanaad ku jirta waxay muujinaysaa kala-soocidda Adventist-yada La'odikiya iyo Adventist-yada Filadelfiya marka la joogo sharciga Axadda.

Markaas dabadeed cutubka soddonaad waxaan ka helaynaa culayska dugaagga koonfureed, kaas oo ah tusaalaha labaad ee fallaagowga Adventistayaasha La'odikiya. Isku-geynta dhammaan culaysyada ku qoran Ishacyaah waxay ku dhowaad taabanaysaa ciyaaryahan kasta oo nebinimo ku jira “maalmaha ugu dambeeya.” Waxaan dooranayaa Ishacyaah labataan iyo saddex si aan u muujiyo in taariikhda Maraykanka, oo ah boqortooyada lixaad ee nebinnimada Kitaabka Quduuska ah, ay taliso laga bilaabo 1798 ilaa sharciga Axadda.

Sababtoo ah “mid kasta oo nebiyadii hore ka mid ahi wuxuu u hadlay wax ka yar wakhtigiisii marka loo eego wakhtigeenna, sidaas darteedna waxsii sheegistiisu waxay ku dhaqan tahay

annaga,” hadal kasta oo waxsii sheegid ahi wuxuu ku wajahan yahay dhacdooyinka dhammaadka dunida. Runtaas, marka lagu daro xaqiiqda ah in “dhammaan buugaagta Kitaabka Quduuska ahi ay ku kulmaan kuna dhammaadaan” kitaabka Muujintii, waxay aasaasaysaa kitaabka Muujintii inuu yahay barta tixraaca ee lagu waafajinayo markhaatifurka waxsii sheegista ee ku saabsan dhacdooyinka dhammaadka dunida.

Cutubka toddoba iyo tobnaad ee Muujintii, waxaynu ku aragnaa dhilladii weynayd oo la sinaysata boqorrada dhulka iyo xukunkeedii ugu dambeeyey.

Markaasaa waxaa ii yimid mid ka mid ah toddobadii malaa’igood ee haystay toddobadii fijaan, wuuna ila hadlay isagoo igu leh, Kaalay halkan; waxaan ku tusi doonaa xukunka dhilladii weynayd oo ku dul fadhida biyo badan; taas oo boqorradii dhulku ay la sinaysteen, oo kuwii dhulka degganaa lagu sakhraamiyey khamriga sinaheeda. Muujintii 17:1, 2.

Nebiyadu marna iskama hor yimaadaan.

Oo ruuxyadii nebiyaduba waxay u hoggaansamaan nebiyada. Waayo, Ilaah ma aha abuuraha qas iyo jahawareer, laakiinse waa Ilaaha nabadda, sida ay tahay kulli kiniisadaha quduusiinta. 1 Korintos 14:32, 33.

Dhammaadka dunida, “xukunka dhillada weyn ee ku fadhida biyo badan,” dhillada weyn ee “boqorrada dunidu la sinaysteen,” dhillada weyn ee ka dhigtay “dadka dhulka deggan” kuwo ku sakhraamay “khamriga sinadeeda;” waxaa Ishacyaah ku matalay “naagta dhillada ah” ee la illoobo “maalmaha hal boqor,” ama toddobaatan sannadood oo nebiyadeed. Markay toddobaatanka sannadood dhammaadaan, Turos “waxay la sinaysan doontaa boqortooyooyinka dunida oo dhan.” Naagta dhillada ah ee Ishacyaah waa dhillada weyn ee Yooxanaa. Naagta dhillada ah ee Ishacyaah iyo dhillada Yooxanaa waxay matalaan kaniisadda Roomaanka Katooliga, waayo naagtu waa astaan kaniisadeed oo ku jirta Erayga Ilaah.

Haweenayoy, nimankiinna u hoggaansama sida Rabbiga. Waayo, ninku waa madaxa naagta, sida Masiixuna u yahay madaxa kiniisadda; isaguna waa Badbaadiyaha jidhka. Sidaas daraaddeed sida kiniisaddu Masiixa ugu hoosaysanto, sidaas oo kalena haweenkuna nimankooda wax walba ha ugu hoosaysnaadeen. Nimanyahow, xaasaskiinna jeclaada, sida Masiixuna kiniisadda u jeclaaday oo uu naftiisa ugu bixiyey iyada; inuu quduus ka dhigo oo daahiriya maydhashada biyaha xagga erayga; inuu isaga qudhiisu isu hor keeno kiniisad ammaan, aan lahayn wasakh, ama duuduub, ama wax la mid ah toona; laakiinse inay ahaato quduus oo aan iin lahayn. Sidaas oo kale nimanku waa inay xaasaskooda u jeclaadaan sida jidhkooda. Kii xaaskiisa jecel naftiisa ayuu jecel yahay. Waayo, ninna weligiis ma nebcin jidhkiisa; laakiinse wuu qudiyaa oo daryeelaa, sida Rabbiguna u yeelo kiniisadda; waayo, innagu waxaynu nahay xubno jidhkiisa ka mid ah, oo hilibkiisa ah, oo lafihiisa ah. Sababtaas aawadeed nin wuxuu ka tegi doonaa aabbihiis iyo hooyadiis, oo wuxuu ku dhegi doonaa naagtiisa, oo labadooduba waxay noqon doonaan isku jidh. Kanu waa qarsoodi weyn; laakiin waxaan ka hadlayaa Masiixa iyo kiniisadda. Habase yeesh, midkiin kastaaba xaaskiisa ha u jeclaado sida naftiisa; oo naagtuna ninkeeda ha maamuusto. Efesos 5:22–33.

Rasuul Bawlos wuxuu caddeynayaa in kiniisadda Masiixa si nebiyad ahaan ah loogu metelo haweeney. Sidaa darteed, haweeney wax sii sheegid ku jirtaa waa kiniisad, laakiin kiniisadda Masiixu waa “quduus oo aan iin lahayn.” Kiniisad aan quduus ahayn waxaa lagu metelaa haweeney aan quduus ahayn; sidaas awgeed Ishacyaah wuxuu tilmaamayaa naag dhillo ah, Yooxanna naag sinayste ah. Waxay u metelaan baabannimada sidii naag sinayste ah, halka kiniisadda Ilaah ay tahay bikrad.

Waayo, waxaan idiinku masayrayaa masayr Ilaah ka yimid; maxaa yeelay, waxaan idiinku meheriyey hal nin, si aan idiinku soo bandhigo Masiixa idinkoo bikrad daahir ah. 2 Korintos 11:2.

Kaniisadda Ilaah laguma matalo bikradnimo oo keliya, balse waxaa loo meheriyey nin keliya oo keliya. Turos iyo dhilladii weynayd ee Yooxanaa waxay sino la galaan boqorrada dhulka. Kaniisadda Kaatooligga waxay xiriir la leedahay rag badan, ee ma aha nin keliya. Daanyeel wuxuu inoo sheegayaa in boqorrada yihiin boqortooyooyin.

Kanu waa riyadii; fasirkeedana ayaannu boqorka hortiisa ka sheegi doonnaa. Boqorow, adigu waxaad tahay boqorrada boqor; waayo, Ilaaha samadu wuxuu ku siiyey boqortooyo, xoog, itaal, iyo ammaan. Oo meel kasta oo binu-aadmigu deggan yahay, dugaagga duurka iyo haadda samadaba gacantaada ayuu geliyey, oo kulligoodna taliye buu kaaga dhigay. Adigu waxaad tahay madaxaas dahabka ah. Oo dabadeedna waxaa kaa dambeeya soo bixi doona boqortooyo kale oo kaa liidata, iyo haddana boqortooyo saddexaad oo naxaas ah, taasoo xukumi doonta dhulka oo dhan. Oo boqortooyada afraaduna waxay u xoog badnaan doontaa sida birta; maxaa yeelay, sida biru wax walba u kala jebiso oo u jebiso, sidaas oo kale, sida birta waxyaalahan oo dhan u kala jebisa, ayay u kala jebin doontaa oo u burburin doontaa. Daanyeel 2:36–40.

Daaniyeel cutubkiisa labaad, boqortooyooyinka waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah ku xusan waa la aqoonsadaa oo waa la sharraxaa. Markuu Daaniyeel riyadii u fasirayo Nebukadnesar, wuxuu Nebukadnesar ogeysiinayaa inuu isagu yahay madaxii dahabka. Madaxii dahabku waa boqor, hase yeeshee boqor wuxuu metelaa boqortooyo. Kaniisadda Roomaanka Katooliga ahi waa dhilladii weynayd ee sino la gasha boqorrada dunida oo dhan dhammaadka toddobaatan sannadood oo waxsii sheegid ah. Boqorrada waxay astaan u yihiin rag, Tuurna waa naag nijaas ah. Naagtu waa kaniisad, dhilladuna waa kaniisad aan quduus ahayn; ninku waa boqor, boqorkuna waa boqortooyo. Naagtu waa kaniisad, boqorkuna waa dawlad. Xidhiidhka sharci-darrada ah ee labadaas hay’adood wuxuu metelaa sino ruuxi ah.

Dastuurka Maraykanka waa dukumenti rabbaani ah oo xurmeeya laguna xaqiijiyo lama huraanimada ah in labadan hay’adood la kala sooco. In kasta oo aynaan weli dhammaystirin aqoonsiga Turos inay tahay kaniisadda Katooliga Roomaanka, haddana waxay u muuqataa inay ku habboon tahay halkan in laga hadlo astaan kale oo ku jirta Ishacyaah cutubka saddex iyo labaatanaad, taas oo sharraxaysa astaan-ahaanshaha ninka iyo naagta—kaniisadda iyo dawladda.

Bal eega dalka reer Kaldayiin; qoomkanu ma jirin, ilaa reer Ashuur ay u aasaaseen kuwii cidlada degganaa; munaaradihiisii way qotomiyeen, daarihiisiiina way dhiseen; isaguna wuxuu ka dhigay burbur. Ishacyaah 23:13.

Aayaddan dhexdeeda, Reer Ashuur ayaa aasaasay dalkii reer Kaldayiin, oo wuxuu dhisay labadaba “munaarado” iyo “qasriyo.” Reer Ashuur wuxuu astaan u yahay Nimrod, reer Kaldayiinna waxay matalaan hoggaamiyeyaasha diimeed ee diimaha qarsoodiga ah ee Baabuloon. “Munaarad” waa astaan kaniisad. Markii Ciise soo bandhigay masalka beerta canabka ah, Sister White waxay masalka uga faallootay sidan:

“Masaalkaas, milkiilaha gurigu wuxuu matalayay Ilaah, beertii canabkuna waxay matalaysay quruunta Yuhuudda, xayndaabkuna wuxuu ahaa sharciga Ilaah ee ahaa ilaalintooda. Munaaraddu waxay astaan u ahayd macbudka.” Desire of Ages, 596.

Ashuuri wuxuu aasaasay dalka reer Kaldayiin oo halkaas ka taagay kaniisad (munaarad) iyo “qasri.” “Qasri” wuxuu u taagan yahay “boqor,” kaas oo isaguna u taagan boqortooyo. Boqortooyaduna sidoo kale waxaa lagu matalaa sidii magaalo.

Oo waxay yidhaahdeen, Kaalaya, aynu dhisanno magaalo iyo munaarad, oo dusheedu ha gaadho samada; oo aynu magac isu yeelno, waaba intaasoo aynu ku kala firidhsano dhulka dushiisa oo dhan. Bilowgii 11:4.

“Munaaradda” iyo “qasriga” uu Aasuurigu aasaasay waa “magaaladii” iyo “munaaraddii” uu Nimrod dhisay.

Oo meydadkooduna waxay yaalli doonaan waddada magaalada weyn, taas oo ruux ahaan loogu yeedho Sodom iyo Masar, halkaas oo Rabbigeenna iskutallaabta lagu qodbay. Muujintii 11:8.

Waxyigu wuxuu inoo sheegayaa in “magaalada weyn” ee ku jirta Muujintii kow iyo tobnaad ay ka dhigan tahay boqortooyadii Faransiiska intii lagu jiray xilligii Kacaankii Faransiiska.

“Magaalada weyn” ee markaatiyaasha lagu dilo jidadkeeda, oo meydadkooduna ay yaallaan, waa “ruux ahaan” Masar. Quruumihii oo dhan ee taariikhda Kitaabka Quduuska ah lagu soo bandhigay, Masar ayaa ugu geesinnimo badnayd inay dafirtay jiritaanka Ilaaha nool oo ay ka hor timid amarradiisa. Boqorna weligii kuma dhiirran fallaago ka sii cad oo gacan-sarrayn leh oo ka dhan ah awoodda Samada sida uu yeelay boqorkii Masar. Markii farriinta loogu keenay Muuse, magaca Rabbiga, Fircoon isagoo kibir leh ayuu ku jawaabay: “Yuu yahay Rabbigu, inaan codkiisa dhegaysto oo aan Israa’iil sii daayo? Rabbiga garan maayo, weliba Israa’iilna sii deyn maayo.” Baxniintii 5:2, A.R.V. Kanu waa cawaannimo, oo quruunta Masar lagu matalayna waxay ku dhawaaqi lahayd dafiraad la mid ah oo ku saabsan xuquuqda Ilaaha nool, waxayna muujin lahayd ruux la mid ah oo gaalnimo iyo caasinnimo leh. “Magaalada weyn” sidoo kale waxaa “ruux ahaan” loogu ekaysiiyey Sodom. Fasaadka Sodom ee jebinta sharciga Ilaah waxa si gaar ah uga muuqday sino iyo anshax-xumo. Dembiganuna wuxuu kaloo ahaan lahaa sifo si gaar ah u mudan oo ka dhex muuqata quruunta buuxin lahayd tilmaamaha Qorniinkan.

“Haddaba, sida ku xusan erayadii nebiga, wax yar ka hor sannadkii 1798 awood ka soo jeedda Shaydaan, oo leh dabeecad iyo sifooyin shaydaani ah, ayaa kici lahayd si ay dagaal ugu qaaddo Kitaabka Quduuska ah. Oo dalka markaatifurka labada markaati ee Ilaah sidaas lagu aamusiin lahaa, waxaa ka muuqan lahaa cawaannimada Fircoon iyo fisqiga Sodom.”

“Waxsii waxaa si aad u saxan oo layaab leh loogu rumoobay taariikhda Faransiiska. Intii lagu jiray Kacaankii, sannadkii 1793, ‘adduunku markii ugu horraysay wuxuu maqlay shir rag ah, oo ku dhashay kuna barbaaray ilbaxnimo, isla markaana isu qaatay xaqa ay ku xukumayaan mid ka mid ah quruumaha ugu sharafta badan Yurub, iyadoo codkoodii mideysnaa kor ugu qaaday inay dafiraan runta ugu quduusan ee nafta aadamigu aqbasho, ayna si wadajir ah uga tanaasulaan rumaysadka iyo cibaadada Ilaahnimada.’—Sir Walter Scott, *Life of Napoleon*, vol. 1, ch. 17. ‘Faransiisku waa quruunta keliya ee dunida ku sugan ee ku saabsan ay weli taallo diiwaan sugan oo caddaynaya in, iyada oo qaran ah, ay gacanteeda kor u qaaday caasinnimo furan oo ka dhan ah Abuuraha koonka. Kuwii caytama, kuwii gaalada ahaa, way badnaayeen, welina way ka sii jiraan, Ingiriiska, Jarmalka, Isbayn, iyo meelo kale; hase yeeshee Faransiisku wuxuu kaga duwan yahay taariikhda dunida sida dawladda keliya ee, amar ka soo baxay Golaha Sharci-dejinteeda, ku dhawaaqday in Ilaah aanu jirin, taas oo dhammaan dadweynihii caasimaddu, iyo aqlabiyad aad u badan meelo kale, dumar iyo ragba, ay qoob-ka-ciyaar iyo hees farxad leh ku soo dhaweeyeen aqbalidda warkaas.’—Blackwood’s Magazine, Noofambar, 1870.” *The Great Controversy*, 269.

“Magaalada weyn” ee ku xusan Muujintii kow iyo tobnaad waxay ahayd qarankii Faransiiska oo soo saaray “amar ka soo baxay Golaha Sharci-dejinteeda” oo ku dhawaaqayay in Ilaah aanu jirin. Amarkaasi wuxuu ahaa muujin cawaannimo, sida ay u metelayso fallaagadii Fircoon. Magaalo weyn waa boqortooyo, ama “qaran” ama “dawladda.” Muujintii kow iyo tobnaad dhexdeeda Faransiisku wuxuu ka kooban yahay laba calaamadood—Masar iyo Sodom.

Waxaa nala ogeysiinayaa, “Tani waa cawaannimo,” oo qaran lagu metelay Masarna wuxuu ku dhawaaqi lahaa diidmo la mid ah sheegashooyinka Ilaaha nool, wuxuuna muujin lahaa ruux la mid ah oo gaalnimo iyo caasinnimo leh. “Magaalada weyn” waxaa kaloo, “xagga ruuxa,” lala barbardhigay Sodom. Musuqmaasuqii Sodom ee jebinta sharciga Ilaah wuxuu si gaar ah ugu muuqday anshax-xumo.

Magaalada weyn ama qaranka Faransiiska waxaa si astaan ahaan loogu matalay qaran (Masar) iyo magaalo (Sodom). Masar “way hadli lahayd,” waxaana hadalka qaran uu u taagan yahay siyaasadda dawlaga ah, ee ma aha maamulka kaniisadda. Masar waxay ahayd dawladda, Sodomna waxay ahayd kaniisadda; taasina waa sawirka lagu helayo cutubka kow iyo tobnaad ee Muujintii.

“‘Hadalka’ qaranku waa ficilka ay sameeyaan hay’adihiisa sharci-dejinta iyo garsoorku.” *The Great Controversy*, 442.

Muujintii kow iyo tobnaad ee Muujintii Yooxanaa, Yooxanaa wuxuu ku soo bandhigayaa dhacdooyinka Kacaankii Faransiiska isaga oo adeegsanaya astaan-sheegid nebiyadeed. Kacaanka laftiisu wuxuu bixiyey caddayn taariikheed oo fara badan oo xaqiijinaysa saxnaanta waxa Yooxanaa ku sii sheegay cutubkaas. Yooxanaa wuu sii sheegay; dabadeed Kacaankii Faransiisku wuxuu rumoobiyey sii-sheegiddaas; markaasna, iyaduna—sii-sheegidda iyo rumoobitaankeeda taariikheedba—waxay tilmaamayaan oo barbar dhigayaan dhacdooyinka dhamaadka dunida, marka mar kale dawladda kharriban ay ku midoobayso kaniisad kharriban. Dabcan, dhiig-bax ba’an ayaa ka dhasha guurkaas aan quduuska ahayn. Boqortooyada Ilaahuna iyaduna waa magaalo weyn.

Markaasuu ruuxa igu qaaday buur weyn oo dheer, oo wuxuu i tusay magaaladii weynayd, Yerusaalementa quduuska ah, oo samada uga soo degaysa xagga Ilaah. Muujintii 21:10.

“Imaanshaha arooska, sida halkan lagu muujiyey, waxay dhacdaa ka hor guurka. Guurku wuxuu ka dhigan yahay in Masiixu la wareego boqortooyadiisa. Magaalada Quduuska ah, Yerusaalementa Cusub, oo ah caasimadda iyo wakiilka boqortooyada, waxaa loogu yeedhaa ‘arrosadda, afadii Wanka.’ Malaa’igtii waxay Yooxanaa ku tidhi: ‘Kaalay halkan, waxaan ku tusi doonaa arosadda, afadii Wanka.’ ‘Ruuxa ayuu igu qaaday,’ ayuu nebigu leeyahay, ‘oo wuxuu i tusay magaaladaas weyn, Yerusaalementa quduuska ah, oo samada kaga soo degaysa xagga Ilaah.’ Muujintii 21:9, 10.” The Great Controversy, 426.

Kacdoonkii Nimrod waxaa lagu metelay dhismihiisii munaarad iyo magaalo, taas oo astaan u ah isku-darka kaniisadda iyo dawladda dhammaadka dunida, waayo nebiyada oo dhammu waxay ka hadleen dhammaadka dunida. Kacdoonkii Nimrod sidoo kale wuxuu ahaa sii-wadidii kacdoonkii Luusiifer oo damaciisu ahaa inuu la wareego xukunka kaniisadda Ilaah iyo dawladda Ilaah labadaba.

Sidee baad samada uga soo dhacday, kaaga ah Lucifero, ina waaberiga! Sidee baa dhulka laguugu soo tuuray, adigii quruumaha daciifin jiray! Waayo, qalbigaagaad ku tidhi, Samada ayaan u kori doonaa, carshigaygana waxaan ka sarraysiin doonaa xiddigaha Ilaah; oo weliba waxaan fadhiisan doonaa buurta shirka, dhinacyada woqooyi; waxaan ka sarrayn doonaa meelaha sare ee daruuraha; waxaan la mid ahaan doonaa Kan ugu Sarreeya. Ishacyaah 14:12–14.

Sida Ishacyaah u muujinayo damacyada qarsoon ee qalbiga Luusifer oo ah inuu noqdo “sida Kan ugu Sarreeya,” wuxuu tilmaamayaa in Luusifer doonayo in lagu fadhiisiyo laba kursi oo si cad u kala duwan. Wuxuu doonayaa inuu “kor u qaado” “carshigiisa xiddigaha Ilaah ka sarreeya” iyo inuu “weliba ku fadhiisto buurta shirka, dhinacyada woqooyi.”

Carshigu waa astaan u ah awoodda boqorka—ama awoodda dawladda, “dhinacyada woqooyiguna” waa kiniisadda Ilaah.

Gabay iyo Sabuur loogu talagalay wiilashii Qorax. Rabbigu waa weyn yahay, waana istaahilaa in si aad ah loo ammaano magaalada Ilaaheenna, buurta quduusnimadiisa. Siyoon buurtu, oo ku taalla dhinacyada woqooyi, waa qurux badan tahay meesheeda, waana farxadda dhulka oo dhan, magaalada Boqorka weyn. Ilaahna waxaa qasriyadeeda laga dhex yaqaan inuu yahay magangalkii. Sabuuradii 48:1–3.

Yerusaalement waa “magaalada Boqorka weyn,” sidaas darteedna waxay calaamad u tahay carshiga siyaasadeed ee Ilaah; Yerusaalementna sidoo kale waa “buurta quduusnimadiisa,” “dhinacyada woqooyi,” sidaas darteedna waxay calaamad u tahay carshiga diineed ee Ilaah. Bilowgiiba fallaagadii iyo dagaalkii Shaydaan waxaa lagu sawiray macnaha guud ee rabitaankiisa ah inuu xukumo labadaba kaniisadda Ilaah iyo dawladda Ilaah. Intaa ka dibna Shaydaan wuxuu hoggaamiyey fallaagadii Nimrod, dhulkiina uu u aasaasay reer Kaldayiinta waxaa lagu metelay dhul uu Nimrod ka dhisay labadaba munaarad iyo magaalo—kaniisad iyo dawlad.

Sidaas daraaddeed, markii dhilladii Ishacyaah iyo dhillo weynii Yooxanaa ay sino la sameeyaan boqorrada dhulka, waxsii sheegiddu waxay calaamadaynaysaa in xiriir aan quduus ahayn uu dhex maro kaniisadda Roomaanka Katooliga iyo boqorrada dhulka dhammaadka toddobaatan sannadood oo waxsii sheegid ah.

Silsiladdii nebinnimada ee Ishacyaah waxay cutubka saddex iyo labaatanaad ku sharraxaysaa xukunka dhilladii Turos, Yooxanna na wuxuu isla xukunkaas ku sharraxayaa astaanta naag guduudan oo lagu aqoonsaday “Baabuloon tii weynayd.” Markhaati saddexaad oo ka marag kacaya isla xukunkaas ee isla dhilladaas waa sidan:

“Haweeneyda (Baabuloon) ee Muujintii 17 waxaa lagu tilmaamay inay ahayd ‘mid ku labisan guduud iyo casaan, oo lagu qurxiyey dahab iyo dhagaxyo qaali ah iyo luul, iyadoo gacanteeda ku haysata koob dahab ah oo ay ka buuxaan karaahiyo iyo wasakhnimo; ... oo fooddeeda waxaa ku qornaa magac ah, Qarsoodi, Baabuloon kii weynaa, hooyadii dhillooyinka.’ Nebigu wuxuu leeyahay: ‘Waxaan arkay haweeneydii iyadoo ku sakhraansan dhiiggii quduusiinta iyo dhiiggii shuhadadii Ciise.’ Baabuloon waxaa kaloo lagu sheegay inay tahay ‘magaaladaas weyn oo xukunta boqorrada dhulka.’ Muujintii 17:4–6, 18. Awoodda qarniyo badan xukun kelitalisnimo ah ku haysay boqorradii Masiixiyadda waa Rooma.” Khilaafkii Weynaa, 382.

Turos waa kaniisadda Roomaanka Katooliga ee “maalmaha ugu dambeeya.” Wakhtigaas baadarinimadu way soo bixi doontaa oo waxay u heesi doontaa boqorrada dhulka heeso sasab leh, sidaasayna boqorrada ugu hoggaamin doontaa falka sino, kaas oo si nebiyaysan u ah isu-keenidda kaniisadda iyo dawladda.

Oo waxay dhici doontaa maalintaas in Turos la illoobi doono toddobaatan sannadood, sida maalmaha boqor keliya; dhammaadka toddobaatanka sannadood dabadeedna Turos waxay u gabyi doontaa sidii dhillo. Ishacyaah 23:15.

Boqor waa boqortooyo ku jirta waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, sidaas daraaddeed Turos waa la illoobi doonaa inta lagu jiro wakhtiga ay boqortooyo waxsii-sheegid ahi talinayso toddobaatan sannadood.

Oo maalintaas waxay ahaan doontaa in Turos la illoobi doono toddobaatan sannadood, sida maalmaha boqor keliya; oo dhammaadka toddobaatanka sannadood dabadood Turos waxay u heesi doontaa sida dhillo. Kataarad qaado, oo magaalada ku wareeg, adigu dhilladii la illoobay; laxan macaan yeel, heeso badan qaad, si lagu soo xusuusto. Oo waxay ahaan doontaa in dhammaadka toddobaatanka sannadood dabadood, Rabbigu soo booqan doono Turos, oo iyana waxay u noqon doontaa mushahaarteedii, oo waxay sino la geli doontaa boqortooyooyinka dunida oo dhan ee dhulka dushiisa jooga. Ishacyaah 23:15–17.

Inta lagu jiro maalmaha hal boqortooyo oo xukunta toddobaatan sano oo nebiyadeed, kaniisadda Roomaanka Katooliga ah waa la illoobi doonaa. Dhammaadka toddobaatankaas sano, awoodda baadariga waxay “tumaysaa laxan macaan, heesona way badan tahay.” Nebiyad ahaan, “hees” waxay ka dhigan tahay “waayo-aragnimo.”

“Badda kiristaalka ah ee hortiisa carshiga taal, baddaas muraayadda u eg oo dab lagu dhex qasay,—si aad ah bay uga dhalaalaysaa ammaanta Ilaah,—waxaa ku kulansan kooxda kuwii ‘ka adkaaday bahalkii, iyo sanamkiisii, iyo summaddiisii, iyo tirada magiciisa.’ Iyagoo Wanka kula jooga Buur Siyoon, oo ‘haysta kataaradaha Ilaah,’ ayay taagan yihiin boqol iyo afar iyo afartan kun oo kuwa dadka laga soo furtay; waxaana la maqlaa cod u eg dhawaaqa biyo badan, oo u eg dhawaaqa onkod weyn, kaas oo ah ‘codka kuwa kataaradaha garaacaya iyagoo kataaradahooda ku tumaya.’ Oo waxay carshiga hortiisa ku heesayaan ‘hees cusub,’ hees aanu ninna baran karin marka laga reebo boqol iyo afarta iyo afartan kun. Waa heestii Muuse iyo Wanka—hees samatabbixin ah. Midna ma baran karo heestaas marka laga reebo boqol iyo afartan iyo afarta kun; waayo, waa heesta waayo-aragnimadooda—waayo-aragnimo aan koox kale weligeed yeelan. ‘Kuwaasu waa kuwa Wanka raaca meel kastoo uu tago.’ Kuwan, iyagoo dhulka laga beddelay, lagana soo dhex qaaday kuwa nool, waxaa loo tiriyaa ‘midhaha ugu horreeya oo Ilaah iyo Wankaba loo bixiyey.’ Muujintii 15:2, 3; 14:1-5. ‘Kuwaasu waa kuwii ka soo baxay dhibaataadii weynayd;’ waxay soo mareen wakhtigii dhibaataada oo kale aan weligii dhicin tan iyo intii quruun jirtay; waxay u adkaysteen murugadii wakhtigii dhibaataada Yacquub; waxay istaageen iyagoo aan lahayn dhexdhexaadiye intii lagu jiray daadintii ugu dambaysay ee xukumada Ilaah. Laakiin waa la samatabbixiyey, waayo, waxay ‘maydheen khamiisyadoodii, oo ku caddeeyeen dhiigga Wanka.’ ‘Afkooda lagama helin khiyaano, waayo, waa kuwo aan eed lahayn’ Ilaah hortiisa. ‘Sidaas daraaddeed waxay joogaan carshiga Ilaah hortiisa, oo habeen iyo maalinba isaga ugu adeegaan macbudkiisa; oo kan carshiga ku fadhiyaa wuu la degganaan doonaa iyaga.’ Waxay arkeen dhulka oo abaar iyo belaayo lagu baabbi’iyey, qorraxduna awood u yeelatay inay dadka ku gubto kulayl weyn, iyaguna qudhoodu waxay u adkaysteen silic, gaajo, iyo harraad. Laakiin ‘mar dambe ma gaajoon doonaan, mana harraadi doonaan; qorraxduna kuma dhici doonto, kulaylna ma taaban doono. Waayo, Wanka carshiga dhexdiisa ku jira ayaa daajin doona, oo wuxuu u kaxayn doonaa ilo biyo nool; Ilaahna ilmo kasta ayuu indhahooda ka tirtiri doonaa.’ Muujintii 7:14-17.” Dagaalkii Weynaa, 648.

“Macbudkiisa dhexdiisa mid kastaaba wuxuu ka hadlaa ammaantiisa” (Sabuurka 29:9), oo gabayga ay kuwa la furtay qaadi doonaan—gabayga waayo-aragnimadooda—wuxuu ku dhawaaqi doonaa ammaanta Ilaah: “Waynaha oo yaabka leh waa shuqulladaadu, Rabbiyow Ilaaha Qaadirka ahow; jidadkaagu waa xaq iyo run, Boqorka qarniyadaw. Yaa aan ku cabsan doonin, Rabbiyow, oo magacaaga u ammaani doonin? waayo, adiga keliga ah ayaa quduus ah.” Muujintii 15:3, 4, R.V.” Education, 308.

Dhamaadka toddobaatan sano oo nebinnimo ah baabtiisnimadu waxay “qaadi doontaa laxan macaan, waxayna ku heesi doontaa gabayo badan, si” iyada “lagu xusuusto.” Dhamaadka boqortooyada talisa toddobaatan sano oo nebinnimo ah kaniisadda Roomaanka Katooligga ah waxay dunida xusuusin doontaa waayo-aragnimada taariikhdeedii hore. Taariikhdaas gudaheeda iyadu waxay u talin jirtay sida awoodda anshaxa ee xidhiidh ka dhexeeyey iyada iyo boqorradii Yurub. Taariikhdaas si sax ah ayaa loogu aqoonsadaa Qarniyadii Mugdiga, waxaana mugdi kasta oo si uun loola xidhiidhin karo taariikhdaas oo Baabtiisnimadu ku talinaysay boqorradii Yurub loo aanayn karaa falka aasaasiga ah ee dhaliyey dhammaan mugdigii ka dambeeyey. Falkaasu wuxuu ahaa isku darka kaniisadda iyo dawladda, isku darka boqorradii Yurub iyo kaniisadda Katooligga ah. Guur kitaabi ah ninku waa inuu naagta ka taliyo, laakiin sinadii ka dhacday taariikhdaas waxay

ahayd mid rogman oo ka soo horjeedda nidaamka runta ah ee xidhiidhka ninka iyo naagta.

Dhamaadka toddobaatan sano waxaa jiri doona dhibaato weyn marka boqortooyada waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah ee dunida xukunta muddadaas oo Baabtiisnimadu si waxsii-sheegid ah loo illoobo ay soo gaadho gabagabo. Dhibaatada caalamiga ah ee ka dhalata burburka boqortooyadaas waxay albaabka u furaysaa Kaniisadda Katooliga inay bilowdo inay dunida ku wargeliso in, si looga gudbo waqtiyada dhibta badan ee uu keenay burburka boqortooyadaas, dunidu ay tahay inay isu dhiibto awoodda akhlaaqeed ee Kaniisadda Katooliga Roomaanka, sida lagu muujiyey taariikhda Xilliyadii Mugdiga.

Marka boqortooyadu dhammaato oo baabtiisnimadu qaaddo heestii waayo-aragnimadeeddii hore, waayo-aragnimo ay taariikh-yahannadu ku tilmaamaan mugdi; haddaba sidee bay suurtagal u noqon kartaa in taariikhdaas madow ay noqoto farriin baabtiisnimadu la wadaagto boqorrada dhulka si ay ugu qanciso inay iyada la sinaystaan? Xilli qalalaase weyn jiro maxaa waayo-aragnimadii qarniyadii hore, (heesteeda) waayo-aragnimadeeda ka horraysay intii aan nebiyad ahaan la illaawin, uga dhigi lahaa sababta macquulka ah ee boqorrada dhulku ku aqbalaan waayo-aragnimada mugdiga inay xal u tahay qalalaasahooda weyn?

“Koox aad u badan, xataa kuwa aan wax raalli ahaansho ah u hayn Roomaaniiyadda, waxay si yar uun u dareemaan khatarta ka iman karta xooggeeda iyo saamaynteeda. Dad badan ayaa ku dooda in mugdigii garashada iyo akhlaaqda ee ka jiray qarniyadii dhexe uu fududeeyey faafitaanka caqiidooyinkeeda, khuraafaadkeeda, iyo dulmigeeda, iyo in garaadka sii weynaanaya ee waayahan casriga ah, baahinta guud ee aqoonta, iyo xorriyad-sii-kordhaysa ee arrimaha diinta ay reebayaan in dulqaad-la’aan iyo kelitalisnimo dib u soo noolaadaan. Fikradda qudheeda ah in xaalad caynkaas ahi ay jiri doonto wakhtigan iftiimay waa lagu jeesjeesaa. Waa run in iftiin weyn—mid maskaxeed, mid akhlaaqeed, iyo mid diineedba—uu ku ifayo qarnigan. Bogagga furan ee Erayga Quduuska ah ee Ilaah, iftiin samada ka yimid ayaa dunida lagu dul shubay. Laakiin waa in la xusuusnaadaa in hadba intuu iftiinku badan yahay hadba uu sii weyn yahay mugdiga kuwa qalloociya oo diida.”

“Barashada Kitaabka Quduuska ah ee lagu sameeyo ruux salaad leh waxay Protestants-ka tusi lahayd dabeecadda dhabta ah ee papacy-ga, waxayna ku dhalin lahayd inay necbadaan oo ka fogaadaan; hase yeeshee qaar badan ayaa caqligooda isu la weyn oo aan dareemayn baahida ay u qabaan inay si is-hoosaysiin leh Ilaah u doondoonaan si loogu hoggaamiyo runta. In kastoo ay ku faanaan iftiinkooda, haddana waxay jaahil ka yihiin Qorniinka iyo weliba xoogga Ilaah. Waa inay helaan wax ay damiirkooda ku dejistaan, sidaas darteedna waxay raadsadaan waxa ugu ruuxiyad yar uguna liidasho badan. Waxa ay doonayaan waa hab ay Ilaah ku illoobaan, kaas oo u ekaanaya hab ay ku xusuusanayaan. Papacy-gu si wanaagsan buu ugu habboon yahay inuu daboolo baahiyaha kuwaas oo dhan. Wuxuu u diyaar garoobay laba dabaqadood oo dadka ah, kuwaas oo ku dhowaad dunida oo dhan ka kooban—kuwa doonaya in lagu badbaadiyo mudnaantooda, iyo kuwa doonaya in lagu badbaadiyo iyagoo dembiyadooda ku jira. Halkan waxaa ku jira sirta xooggiisa.”

“Maalin mugdi maskaxeed oo weyn leh ayaa la muujiyey inay ku habboon tahay guusha baabasiinta. Weli waxaa la caddayn doonaa in maalin iftiin maskaxeed oo weyn leh ay si la

mid ah ugu habboon tahay guusheeda. Qarniyadii hore, markii dadku ahaayeen kuwo aan lahayn Erayga Ilaah oo aan lahayn aqoonta runta, indhahoodu way daboolnaayeen, kumannaanna waa la dabin galay, iyagoo aan arkayn shabagga cagahooda loo fidiyey. Jiilkan dhexdiisa waxaa jira kuwo badan oo indhahoodu ay ka libdhaan dhalaalka mala-awaallada aadanaha, ‘cilmi been ahaan loogu yeedhay;’ mana gartaan shabagga, waxayna ugu galaan si la mid ah sidii kuwo indho-shareeran. Ilaah wuxuu u qoondeeyey in awoodaha maskaxeed ee aadanaha loo haysto hadiyad ka timid Abuurihiisa oo loo adeegsado adeegga runta iyo xaqnimada; laakiin marka kibir iyo hammi la xannaaneeyo, dadkuna ay aragtiyahooda kor uga qaadaan Erayga Ilaah, markaas caqligu wuxuu samayn karaa waxyeello ka weyn tan jaahilnimadu samayso. Sidaas daraaddeed cilmi-beeneedka wakhtigan, kaas oo wiiqaya rumaysadka Kitaabka Quduuska ah, wuxuu caddayn doonaa inuu ugu guul badan yahay diyaarinta jidka loo aqbalo baabasiinta, oo leh qaababkeeda soo jiidashada leh, sida ay xannibidda aqoontu ugu guulaysatay furidda jidka weynaanshaheeda xilligii Qarniyadii Mugdiga.” *The Great Controversy*, 572.

Kaatooligga Roomaanku waxay qirayaan in beddelidda Sabtida ay kaniisaddoodu samaysay, waxayna isbeddelkan qudhiisa u soo daliishadaan caddayn u ah awoodda ugu sarraysa ee kaniisadda. Waxay caddeeyaan in marka Protestanku maalinta koowaad ee toddobaadka u dhawraan Sabti ahaan, ay aqoonsanayaan awooddeeda ay sharci ugu dejin karto waxyaalaha rabbaaniga ah. Kaniisadda Roomaanku kamay tanaasulin sheegashadeeda khalad-la’aanta; oo marka dunida iyo kaniisadaha Protestanku aqbalaan Sabti been-abuur ah oo iyadu samaysay, halka ay diidaan Sabtida Rabbiga, waxay si dhab ah u qirayaan sheegashadan. Waxay laga yaabaa inay soo daliishadaan awoodda isbeddelkan, laakiinse khaladka ku jira sababayntoodu si fudud baa loo garan karaa. Papist-ku waa u fiiqan yahay inuu arko in Protestanku naftooda khiyaanaynayaan, iyagoo si ula kac ah indhahooda uga qarsanaya xaqiiqooyinka arrintan ku jira. Sida hay’adda Axaddu u sii kasbanayso raalli ahaansho, isagu wuu ku farxaa, isagoo ku kalsoon in ugu dambayntii ay dunida Protestanka oo dhan keeni doonto calanka Rooma hoostiisa.

“Beddelidda Sabtida waa calaamadda ama summadda awoodda kaniisadda Roomaanka. Kuwa, iyagoo garanaya sheegashooyinka amarka afraad, doorta inay dhawraan Sabtida beenta ah halkii ay ka dhawri lahaayeen tan runta ah, sidaas ayay ku maamuusayaan awooddaas oo keliya ee amartay. Calaamadda bahalka waa Sabtida baadariga, taas oo dunidu aqbashay beddelkeeda maalintii Ilaah magacaabay.

“Laakiin wakhtigii lagu heli lahaa calaamadda bahalka, sida lagu asteeyey wax sii sheegidda, weli ma iman. Wakhtigii tijaabadu weli ma iman. Kaniisad kasta waxaa ku jira Masiixiyiin run ah, iyadoo aan laga reebin ururka Roman Catholic-ka. Qofna lama xukumo ilaa uu iftiinka helo oo uu arko waajibka amarka afraad. Laakiin markii amarku soo baxo oo lagu khasbo sabtida been-abuurka ah, iyo markii qaylada weyn ee malaa’igta saddexaad ay dadka uga digto cibaadada bahalka iyo sanamkiisa, markaas xariiqdu si cad ayaa loogu kala saari doonaa beenta iyo runta. Markaas kuwa weli ku sii socda xadgudubka waxay wejiyadooda ama gacmahooda ku heli doonaan calaamadda bahalka.”

“Tallaabooyin degdeg ah ayaannu ku soo dhowaanaynaa xilligan. Marka kaniisadaha Protestant-ka ay la midoobaan awoodda cilmaaniyadda si ay u taageeraan diin been ah, taas oo ka soo horjeedkeeda awowayaashood u adkaysteen silicii ugu qaraaraa, markaas Sabtida Baabaska ayaa lagu khasbi doonaa awoodda isku dhafan ee kaniisadda iyo dawladda. Waxaa jiri doona riddad qaran, taas oo ku dhammaan doonta oo keliya halaag qaran.” Bible Training School, February 2, 1913.

Haatan waxa aynu taabannay shan ka mid ah calaamadaha aynu doonayno inaynu aqoonsanno ka hor inta aynaan si buuxda uga hadlin cutubka laftiisa. Nebinimada Kitaabka dhexdeeda, magaalo waa boqortooyo, oo Ishacyaah saddex iyo labaatanaad waxaa ku jira laba boqortooyo oo si dhow isugu xidhan, hase yeeshee si cad u kala duwan. Tan koowaad waa “magaalada taajka leh,” tan kalena waa “magaalada baayacmushtarka.” Maalmaha ugu dambeeya, awoodda maamusha isbahaysiga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, bahalka, iyo nebigii beenta ahaa waa baabasiimada. Waa boqortooyada haysata taajka.

“Sida aynu ugu sii dhowaanayno dhibaataadii ugu dambaysay, waxaa ah arrin aad u muhiim ah in is-waafajin iyo midnimo ka dhex jirto aaladaha Rabbiga. Dunidu waxaa ka buuxa duufaan, dagaal, iyo khilaaf. Hase yeeshee hal madax hoostiis—awoodda baabanimada—ayaa dadku ku midoobi doonaan inay Ilaah kaga soo horjeestaan qofka markhaatiyaashiisa. Midowgaasna waxaa adkeeya riddada weyn. Intuu doonayo inuu wakiilladiisa ku midoobiyo la dagaallanka runta, wuxuu ka shaqayn doonaa inuu kala qaybiyo oo kala firdhiyo kuwa u dooda. Masayr, tuhunnimo xun, iyo hadal-xumo, ayuu isagu kiciyaa si ay u dhaliyaan khilaaf iyo kala-qaybsanaan.” Testimonies, volume 7, 182.

Boqortooyada taajka leh waa Turos, taas oo micnaheedu yahay, “dhagax.” Cutubkan dhexdiisa Turos waxay metelaysaa baabanimada oo ka shaqaysa inay Masiixa ku dayato si been-abuur ah, waayo baabanimadu waa kan Masiixa ka gees ah. Erayga “anti” ee antichrist wuxuu ka dhigan yahay “meeshii.” Baabanimadu waxay doonaysaa inay Masiixa ku dayato si been-abuur ah heer kasta, magacana Turos wuxuu ka dhigan yahay dhagax, waayo baabanimadu waa been-abuurka “Dhagaxii Weligiis.”

Yaa taladan ka geesiyey Turos, oo ah magaalada taaj-bixisa, oo baayacmushtariyadeedu amiirro yihiin, ganacsatadeeduna yihiin kuwa dunida lagu maamuuso? Rabbiga ciidammadu wuu qasdiyey, inuu nijaaseeyo kibirka ammaanta oo dhan, oo uu quudhsasho ku rido kuwa dunida lagu maamuuso oo dhan. Dhulkaaga u dhex mar sida webi oo kale, gabadha Tarshiishay; xoog dambe ma jiro. Gacantiisuu ku fidiyey badda dusheeda, boqortooyooyinkiina wuu gariiriyey; Rabbigu amar buu ka bixiyey magaalada ganacsatada, si loo dumiyo qalcadaheeda xoogga leh. Ishacyaah 23:8–11.

Waxaannu doonaynaa inaannu markhaatiyo badan ku caddayno in “gariirinta boqortooyooyinka” uu Ilaah ku sameeyo Islaamka. Islaamku waa awoodda ka cadhaysiisa quruumaha, waana tan loo adeegsado in quruumaha lagu gariiryo. Halkaa waxaan ku aqoonsanaynaa in Rabbigu go’aansaday inuu yasid ku rido “kuwa sharafta leh oo dhan oo dhulka jooga,” kuwaas oo ah “ganacsatada” iyo “kuwa wax kala iibsada” ee “qalcadahooda adag” la baabbi’in doono. Magaaladii ganacsiga iyo magaaladii taaj-gelinta lahayd waxay “kicisay caro samada,” Rabbiguna wuxuu qasdiyey inuu

baabbi' iyo "qalcadahooda adag," taasina waxay ka dhigan tahay dhaqaalaha. Burburka dhaqaaluhu wuxuu dhacaa ka hor sharciga Axadda ee Maraykanka, waayo ka hor sharciga Axadda muwaadiniinta Maraykanku waxay dalbanayaan in dib loogu soo celiyo "raallinimada rabbaaniga ah iyo barwaaqada ku-meelgaarka ah." Dooddoodu waxay tahay in xukummada Ilaah aysan dhammaan doonin ilaa Axadda "si adag loo dhaqan-geliyo." Markhaatiyo badan oo Kitaabka Quduuska ah ayaa isku raacsan in aynu taagan nahay qarka u saaran burbur aad u weyn oo ku yimaadda dhaqaalaha dunida. Burburkaas wuxuu dhacaa ka hor sharciga Axadda, sida burburkii 1837 uu u dhacay ka hor Oktoobar 22, 1844.

"Markaas khiyaanoolaha weynu wuxuu dadka ka dhaadhicin doonaa in kuwa Ilaah u adeega ay yihiin kuwa xumaatooyinkan sababaha. Kooxda ka careysiisay samada waxay dhibaatooyinkooda oo dhan dusha ka saari doonaan kuwa addeeciddooda amarrada Ilaah ay si joogto ah canaan ugu tahay kuwa xadgudba. Waxaa lagu dhawaaqi doonaa in dadku Ilaah ka xumaynayaan ku xadgudubka sabtida Axadda; in dembigani keenay masiibooyin aan joogsan doonin ilaa dhawrista Axadda si adag loo dhaqan geliyo; iyo in kuwa soo bandhiga waajibaadka amarka afraad, sidaasna ku baabbi'inaya xurmada Axadda, ay yihiin kuwa dadka dhibaya, kana horjoogsanaya in loo soo celiyo raallinimada rabbaaniga ah iyo barwaaqada noloshan. Sidaas ayaa eedayntii waagii hore lagu soo oogay addoonkii Ilaah mar kale loo soo celin doonaa, iyada oo lagu salaynayo sabab la mid ah oo si isku mid ah loo adkeeyey: 'Oo waxaa dhacday, markii Axaab Eliiyaah arkay, in Axaab ku yidhi, Ma adigaa kan Israa'iil dhibaya? Markaasuu u jawaabay, Anigu Israa'iil ma aan dhibin; laakiin adiga iyo reerkii aabbahaa baa dhibay, maxaa yeelay, waxaad ka tagteen amarradii Rabbiga, oo waxaad raacdeen Bacaliim.' 1 Boqorradii 18:17, 18. Sida cadhada dadka ay ku kici doonto eedaymo been ah, waxay wakiillada Ilaah kula kici doonaan hab aad ugu eg kii Israa'iilkii riddowday kula kacay Eliiyaah." Khilaafkii Weynaa, 590.

Eliyaah oo ka hor imanaya nebiyadii Bacal iyo wadaaddadii geedaha Asheeraah ee Buur Karmel waxay ka dhigan tahay sharciga Axadda. Farriintii kaniisadda loo diray waxay ahayd, "maalintan doorta kii aad u adeegaysaan." Marka taariikhdan lagu celiyo xilliga sharciga Axadda, su'aashu waxay noqonaysaa, "maalintee ayaad dooran doontaan? waayo, maalinta aad doorataan waxay muujinaysaa kii aad u adeegaysaan." Ka hor Buur Karmel waxaa jiray saddex sano iyo badh oo abaar daran ah. Ka hor sharciga Axadda waxaa jiri doona taxane sharcio Axadeed ah, laakiin weli si "adag looma dhaqan-gelin." Mabda'a la xidhiidha sharciga Axadda waa in riddo qaran ay ku xigto burbur qaran. Tusaalaha taasina waa in Constantine sannadkii 321 uu meel mariyey sharci Axadeed, wax yar dabadeedna afartii buun ee ugu horraysay ee Muujintii cutubka siddeedaad waxay bilaabeen inay Rooma Galbeed u horseedaan dhammaadkeedii sannadkii 476. Qisada Constantine waa muhiim, maxaa yeelay waxay ku jirtay sarraysiin tartiib-tartiib ah oo Axadda ah, iyo isla mar ahaantaana xannibaado tartiib-tartiib ah oo ku soo kordhaya Sabtida maalinta toddobaad. Taariikhdaas horusocodka ahi waxay gaadhay gunaanadkeedii markii muwaadiniinta lagu khasbay inay dhawraan Axadda ama loo silciyo iyaga Sabtida darteed. Taasuna sidoo kale waa gunaanadka sharci-dejinta Axadda ee sii kordhaysa ee Maraykanka. Mid ka mid ah mabaadi'da la xidhiidha dhaqan-gelinta cibaadada Axadda waa in "riddo qaran ay ku xigto burbur qaran." Mabda'ani wuxuu ka dhigan yahay in adkaynta sii kordhaysa ee sharciyada Axadda ay

dhaliso korodhka xukummada Ilaah, ka hor sharciga Axadda ee dhabta ah ee Muujintii 13:11. Sharci kasta oo la meel mariyaa wuxuu keeni doonaa burbur u dhigma. Xukummada ay muwaadiniintu ku eedaynayaan kuwa Sabtida xajiya inay sababaan, dhab ahaantii waxaa keena adkaynta sii kordhaysa ee sharci-dejinta Axadda. Waxaannu ku darnay tuduc ka mid ah The Great Controversy, kaas oo aan ugu magac daray Sunday Progression. Waxaan kugula talin lahaa inaad mar kale akhrido. Waxay ku jirtaa qaybta cinwaankeedu yahay The Spirit of Prophecy.

“Ilaah wuxuu muujiyey waxa dhici doona maalmaha ugu dambeeya, si dadkiisu ugu diyaar garoobaan inay istaagaan iyagoo ka gees ah duufaanta mucaaradnimada iyo cadho. Kuwii laga digay dhacdooyinka hortooda yaal ma aha inay ku fadhiistaan filasho deggan oo ku saabsan duufaanta soo socota, iyagoo isku qalbi qaboojinaya in Rabbigu gabaad siin doono kuwa daacadda u ah maalinta dhibaata. Waa inaynu ahaanno sida niman Rabbigood sugaya, ee aan ku jirin sugitaan madhan, laakiinse ku jira hawl daacad ah, oo leh rumaysad aan liicayn. Hadda ma aha wakhti la oggolaado in maskaxdeennu ku mashquusho waxyaalo ahmiyad yar leh. Inta dadku hurdaan, Shayddaanku si firfircoon ayuu wax u habeeyaa si aan dadka Rabbiga loogu helin naxariis ama caddaalad. Dhaqdhaqaaqa Axadda imminka wuxuu ku socdaa gudcurka. Hoggaamiyayaashu waxay qarintaa arrinta runta ah, kuwo badan oo dhaqdhaqaaqa la midoobana iyaguba ma arkaan halka qulqulka hoose u janjeedho. Sheegashooyinkiisu waa deggan yihiin oo muuqaal ahaan Masiixi ah, laakiin markuu hadlo wuxuu muujin doonaa ruuxa masduulaagga. Waa waajibkeenna inaan samayno wax kasta oo awooddeenna ku jira si aynu uga hortagno khatarta lagu hanjabayo. Waa inaynu ku dadaalnaa inaan hubka ka dhigno eexda annagoo dadka hortooda isu dhigayna iftiin sax ah. Waa inaynu hortooda keennaa su’aasha dhabta ah ee taagan, annagoo sidaas ku soo dhex gelinayna diidmada ugu waxtarka badan ee ka dhanka ah tallaabooyinka lagu xaddidayo xorriyadda damiirka. Waa inaynu baadhnaa Qorniinka oo aynu awoodnaa inaan sheegno sababta rumaysadkeenna. Nebigu wuxuu leeyahay: ‘Kuwa sharka lahu shar bay samayn doonaan; kuwa sharka lehna midkoodna ma garan doono; laakiin kuwa caqliga lahu way garan doonaan.’” Testimonies, volume 5, 452.

Way adag tahay in la garto dhaqdhaqaaqa sharciyeynta Axadda, waayo wuxuu ku socdaa “mugdi,” baabtiiskuna “si dhuumaaleysi ah oo aan laga shakin” ayuu “xoogaggiisa u sii xoojinayaa si uu u gaadho ujeedooyinkiisa gaarka ah.” Waa xaqiiqo in hawsha lagu meelmarinayo sharciyeynta Axadda iyadoo mugdi lagu wado ay tahay arrin udub-dhexaad u ah habka imtixaanka ee boqol iyo afar iyo afartan kun. “Kuwa sharka leh midna ma fahmi doono” sida uu qabo Daanyeel iyo Sister White. “Kuwa sharka leh” ee ku jira Daanyeel waa “bikradaha nacasyada ah” ee Matayos, kuwaas oo Sister White ay ku tilmaamayso La’odikiya. Kuwa xigmadda leh way garan doonaan dhacdooyinka hadda socda, xataa haddii taariikhda inagu xeeran ay u muuqato inay ka hor imanayso Erayga Ilaah. Ma Erayga Ilaah baynu rumaysan nahay mise waxa hareeraheenna ka dhacaya? Hase yeeshee hore ayaa naloo sii digay in dhammaadku ahaan doono sidii waayihii Nuux.

“Dunidu, oo ka buuxa rabshado, oo ka buuxa raaxaysi aan cibaado lahayn, way huruddaa, way huruddaa iyadoo ku sugan ammaan jidh ahaaneed. Dadku waxay sii fogaynayaan imaatinka Rabbiga. Waxay ku qoslaan digniinaha. Faanka kibirka leh ayaa la sheegaa, ‘Wax waluba way sii socdaan sidii ay ahaayeen tan iyo bilowgii.’ ‘Berrina waxay ahaan doontaa sida maanta, oo

aad uga sii badan.’ 2 Butros 3:4; Ishacyaah 56:12. Waxaan sii qoto dheeraan doonnaa jacaylka raaxada. Laakiin Masiixu wuxuu leeyahay, ‘Bal eega, waxaan u imanayaa sida tuug.’ Muujintii 16:15. Isla wakhtiga dunidu si jeesjees ah u weyddiinayso, ‘Aaway ballankii imaatinkiisu?’ calaamaduhuna way rumoobayaan. Intay ku qaylinayaan, ‘Nabad iyo ammaan,’ hallig degdeg ah ayaa imanaya. Marka kii wax quudhsada, kii runta diida, uu noqdo mid islaweyn; marka habsocodka caadiga ah ee shaqada ee laamaha kala duwan ee lacag-samaynta la wado iyada oo aan mabda’ la tixgelin; marka ardaygu si xamaasad leh u raadinayo aqoonta wax kasta marka laga reebo Kitaabkiisa, Masiixu wuxuu u yimaadaa sida tuug.”

“Wax kasta oo dunida ku jira waa kacsan yihiin. Calaamooyinka wakhtiyadu waa foolxun yihiin. Dhacdooyinka imanayaa hadhkoodii bay horay u sii tuurayaan. Ruuxa Ilaahna wuu ka sii baxayaa dhulka, masiibona masiibo ayay ku xigtaa badda iyo berrigaba. Waxaa jira duufaanno, dhulgariirro, dabab, daadad, iyo dilal nooc kasta leh. Yaa akhrin kara mustaqbalka? Xaggee baa ammaan ku jira? Hubanti kuma jirto wax kasta oo bini’aadmi ama dhuleed ah. Si degdeg ah ayay dadku isu hoos gelinayaan calankii ay doorteen. Si aan degganaan lahayn ayay u sugayaan oo u eegayaan dhaqdhaqaaqyada hoggaamiyayaashooda. Waxaa jira kuwo sugaya oo eegaya oo u shaqaynaya imaatinka Rabbigeenna. Koox kale ayaa safka u gelaya hoggaaminta riddadii weynayd ee ugu horraysay. In yar baa qalbi iyo naf ku rumaysan in cadaab jiro oo ay tahay in laga fogaado, iyo janno jirto oo ay tahay in la kasbado.”

“Qalalaasuhu si tartiib tartiib ah ayay noogu soo siqaysaa. Qorraxdu waxay ka ifaysaa samooyinka, iyadoo maraysa meertadeedii caadiga ahayd, samooyinkuna weli waxay sheegayaan ammaanta Ilaah. Dadku weli way cunayaan oo way cabbayaan, way beeranayaan oo way dhisayaan, way guursanayaan, guurna way isku darayaan. Ganacsatadu weli way iibsanaan oo way iibinayaan. Dadku weli way is riixayaan midba midka kale, iyagoo ku loollamaya meesha ugu sarraysa. Kuwii raaxada jeclaa weli waxay ku soo qulqulayaan tiyaatarro, tartamada fardaha, iyo guryaha khamaarka. Kacsanaanta ugu sarraysa ayaa jirta, hase yeeshee saacaddii tijaabadu si degdeg ah ayay u xidhmayso, oo kiis kasta wuxuu ku dhow yahay in weligiis iyo weligiisba go’aan laga gaadho. Shaydaanku wuu arkaa in wakhtigiisu gaaban yahay. Wuxuu hawl geliyey dhammaan wakiilladiisa si dadka loo khiyaaneeyo, loo dhagriyo, loo mashquuliyo, loona sasabo, ilaa maalinta tijaabadu dhammaanayso, oo albaabka naxariistuna weligiisba u xidhmo.”

“Si qoto dheer oo culus ayay qarniyada dhexdeeda noogu soo degaan ereyada digniinta ah ee Rabbigeenna kaga yimid Buur Saytuun: ‘Iska jira naftiinna, waaba intaasoo qalbiyadiinnu mar uun ku cuslaadaan xad-dhaaf cunto iyo cabbid, iyo sakhraannimo, iyo danaha noloshan, oo maalintaasuna idiinku timaaddo idinkoon ka filayn.’ ‘Sidaas daraaddeed soo jeeda, oo had iyo goor tukada, inaad mudan tihiin in aad ka baxsataan waxyaalahan oo dhan oo dhici doona, iyo inaad Wiilka Aadanaha hortiisa istaagtaan.’” Desire of Ages, 635, 636.

Cutubka saddex iyo labaatanaad ee Ishacyaah, Zidon waa Maraykanka, Tuurna waa baabasiimada. Tuur iyo Zidon waxay ahaayeen magaalooyin qadiimi ah oo Finiiqiyaan ah, isku waqti jiray, kuna yaallay xeebta Badda Dhexe. Waxaa lagu yiqiin ganacsigooda badeed, hodantinimadooda, iyo saamayntooda dunidii qadiimiga ahayd. Zidon iyo “ganacsatadeedu” waxay dib u buuxiyeen Tarshiish qaybtaas. Ganacsatada Zidon waxay ka ganacsan jireen “abuurka Sihor,” kaas oo ah

“goosashada webi,” waana midhaha “webiga,” waana “dakhligeeda,” maxaa yeelay iyadu waa “suuqa quruumaha.” Nebiyadu dhammaantood waxay ka hadlaan dhammaadka dunida, haddaba yaa ah suuqa quruumaha marka la joogo dhammaadka dunida? Waa Maraykanka.

Sihor waa webi ku yaal Masar (u badan yahay dooxada Niil), waxaana loo adeegsadaa inuu matalo hodantinimada dunida, waayo Masar waa dunida. “Gabadha bikradda ah” ee Siidoon waxay matalaysaa jiilka ugu dambeeya ee Maraykanka, iyaduna waxaa lagu dulmaa xukunka ciidanka ee la socda sharciga Axadda iyo burburka qaran ee isla markiiba ka dambeeya. Bikradahaas Siidoon waxaa lagu canaantaa su’aasha ku saabsan Turos oo leh, “kani ma magaaladaadii farxadda lahayd baa” (boqortooyada) uu Maraykanku ku rayrayn jiray? “Kanu ma boqortooyadii tahay tan qadiimigeedu ka yimid wakhtiyadii hore,” marka sida marinkani sheegayo uu Nimrod aasaasay, wax yar dabadeed daadkii?

Ilaah wuxuu go’aamiyey oo “ku talo galay” in “Turos, magaaladii taajka saari jirtay,” la ciqaabo. Ciqaabta baabtinimada papal-ka waxaa ku jira burburka qaab-dhismeedka maaliyadeed ee dunida, waayo “Rabbigu wuxuu bixiyey” “amar ka gees ah” “Siidoon” “magaaladii baayacmushtarka,” (Maraykanka.) Amarkiisa “in la dumiyo qalcadaha xoogga leh,” ama dhaqaalaha Maraykanka, waa amarka Sabtida, waayo riddada qaran waxaa daba socda halaag qaran.

Ciqaabta baabanimadu waxay ka bilaabataa burburka dhaqaale ee dunida oo dhan, taas oo ka dhalata in dhaqaalaha Maraykanka la baabi’iyo. Siidoon waxay leedahay “guri” la xidhiidha dhaqaalihiiisa, sidaas darteedna wuxuu metelaa qaab-dhismeed maaliyadeed oo la baabi’iyey, waayo mar dambe laguma geli karo. Ma jiraan maalgelinno dambe ama faa’iidooyin ka imanaya “gurigaas,” waayo waa la burburiyey. Burburku wuxuu dhacayaa xilliga sharciga Axadda, in kasta oo ka hor sharciga Axadda ay hore u jireen xukuno isa soo taraya. Marka burburku dhaco, baabanimada, Maraykanka iyo amiirradiisa ganacsatada ah iyo baayacmushtariyaashiisa sharafta leh iyo maraakiibta Tarshiish way “ooyi” doonaan.

Goobta “Tarshiish” ee tudhkan ku jirta waxa lala xidhiidhiya maalqabeennimo wakhtiyadii hore, maraakiibta Tarshiishna ee Kitaabka ku jirana waa astaanta ugu sarreysa ee xoogga dhaqaale.

Waayo, doonidii boqorku waxay la tegi jireen addoommadii Xuuram xagga Tarshiish; saddexdii sannaba mar bay doonidii Tarshiish iman jireen, iyagoo sida dahab, iyo lacag, iyo fool maroodi, iyo daanyeerro, iyo daawuusyoy. Oo Boqor Sulaymaan wuxuu boqorradii dunida oo dhan kaga wada sarreeyey maal iyo xigmad. 2 Taariikhdi 9:21, 22.

Maraakiibtu waxay astaan u yihiin xoogga dhaqaale, Tarshiishna waa markabka dhaqaale ee ugu horreeya ee ku jira sii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Jiilka ugu dambeeya ee Tarshiish, oo ay matalayso “gabadhii” Tarshiish, waxaa lagu yidhi inay “dhulkeeda uga gudubto sida webi oo kale,” waxaase ay ogaataa in dhulkeedii “aanu mar dambe lahayn xoog,” oo aanu mar dambe “ku rayrayn” karin boqortooyada Turos. Xoogga ay raadinayeen wuxuu ahaa xoogii dhaqaale ee hore ee Siidoon, laakiinse wuu tegay, waayo baddii ayaa hadashay “iyadoo leh, Anigu fooshan maayo, carruurna ma dhaliyo, dhallinyarona ma koriyo, gabdhona ma barbaariyo,” taas oo sidaas ku aqoonsanaysa jiilka ugu dambeeya ee badda, taas oo ah dadyowga dunida ee ka barooranaya baabba’a dhaqaalaha dunida; xilligaasna dadka dunidu waxay ku baraarugaan xaqiiqada ah inay

yihiin jiilkii ugu dambeeyey ee taariikhda dhulka, oo ay goor dambe tahay in loo diyaar garoobo nolosha weligeed ah.

“Lacagtu qiime bay si dhakhso ah oo kedis ah u lumin doontaa marka xaqiiqada muuqaalada weligeed ah ay u furanto dareennada aadanaha.” Evangelism, 62.

Waxa jira laba “warbixin” ama farriimood oo xanuun u keenaya qof kasta oo ku jira aayaddan. “Warbixinta” kowaad waxay qusaysaa Masar, “warbixinta” labaadna waa Turos. Warbixinta Masar waxay ku jirtaa fal-tage, waayo Ishacyaah wuxuu leeyahay, “sida warbixinta ku saabsan Masar,” taasoo muujinaysa in Ilaah uu wax ka qabtay Masar ka hor burburintiisii Siidoon (USA.) Wixii Ilaah ku sameeyey Masar, taasuna waxay sidoo kale ka dhigan tahay “warbixinta” Masar, waa inuu baabbi’iyey Masar iyadoo la xiriiirta markii ugu horraysay ee Ilaah axdi la galay qoom la doortay. Labada warbixin waa isla “warbixinta” qudha. Warbixinta Masar waa bilowga, warbixinta Turosna waa dhammaadka. Alfa iyo Oomeega ayaa ku muujiyey axdiga lala galay boqol iyo afartan iyo afar kun maalmaha ugu dambeeya taariikhdi bilowga ahayd ee mawduucaas. “Warbixinta” ku saabsan Masar waa samatabbixintii Badda Cas markii Fircoon iyo ciidankiisii la baabbi’iyey, taas oo astaan u ah samatabbixinta ugu dambaysa ee dadka Ilaah sida uu u metelayo “warbixinta” ah “culeyska Turos.”

Awoodda Kitaabka Quduuska ah ku matalan ee baabbi’isa maraakiibta Tarshiish waa Islaamka. Mawduuca Islaamka dib ayaa looga qaadi doonaa, sidaas darteed mawduucan si ka sii buuxda ayaan waqti dambe uga hadli doonaa. Qoraalkan waxaa lagu matalay “Kittiim,” oo ah eray qadiimi ah oo loo adeegsan jiray Qubrus, waxaana tuducgu sheegayaa in baabbi’inta Siidoon iyo Tuur laga muujiyey “Kittiim.” Astaanta Islaamku waxay ka kooban tahay sawir aad u gaar ah oo ku saabsan baabbi’inta Maraykanka ee waxsii sheegista Kitaabka Quduuska ah.

Waa muhiim in la raaco maalmaha iyo sannadaha lagu tilmaamay kitaabka Ishacyaah, waayo badanaa waxay aqoonsadaan wakhtiga nebiyadeed ee cutubka ku xiga. Ishacyaah labaaan iyo saddex wuxuu daba socdaa “culayska” dooxada aragga ee cutubka labaaan iyo labaad, kaas oo ay ka horreyso cutubka labaaan iyo kow oo leh saddex “culays,” saddexdaas oo dhammaantood tilmaamaya Islaamka. Ka hor cutubkaas, aayadda koowaad ee cutubka labaaan waxay dejinaysaa goobta taariikhda nebiyadeed, halkaas oo waxsii sheegyada halaagga ee ku xiga lagu aqoonsanayo cutubyada xiga.

Sannadkii Taartaanii yimid Ashdood, markii Sargoan oo ahaa boqorkii Ashuur isaga soo diray, oo uu la diriray Ashdood oo qabsaday. Ishacyaah 20:1.

Ereyga “Tartan” waxay noqon kartaa magac, ama waxay u badan tahay inay tahay cinwaan loo yiqiin hoggaamiye ciidan. Tartan wuxuu yimid Ashdood, oo ah magaalo ku taallay Masar, wuuna qabsaday xilligii taariikhda ee ay reer Ashuur si tartiib tartiib ah gacanta ugu dhigayeen dunida. Ashuur waxay astaan u ahayd Baabuloon. Labadaba Ashuur iyo Baabuloon waxay ahaayeen boqortooyooyin ka yimid woqooyi, boqortooyooyin loo aqoonsaday “libaaxyo” “kala firdhiyey” idihii Ilaah, labadubana waxay helayaan isla ciqaabtaas. Ashuur baa horraysay, Baabuloonna baa dambaysay.

Reer binu Israa'iil waa ido kala firidhsan; libaaxyadu way kexeeyeen; marka hore boqorkii Ashuur baa isaga liqay; dabadeedna kan ugu dambeeyey Nebukadnesar oo ahaa boqorkii Baabuloon ayaa lafihisii jebiyey. Sidaas daraaddeed Rabbiga ciidammadu, ah Ilaaha Israa'iil, wuxuu leeyahay, Bal eeg, waxaan ciqaabi doonaa boqorka Baabuloon iyo dalkiisaba, sidii aan u ciqaabay boqorkii Ashuur. Yeremyaah 50:17, 18.

Si nebiyad ahaan, labadooduba waa "Ashuuri kibirsan."

"Markii Sennakerib, kii reer Ashuur ee isla weynaa, uu Ilaah cayay oo ku caayay, oo uu Israa'iil ugu hanjabay halaag, 'waxay dhacday habeenkaas in malaa'igtii Rabbigu baxday, oo ay xeradii reer Ashuur ku laysay boqol iyo siddeetan iyo shan kun.' Waxaa 'laga baabbi'iyey ciidankii Sennakerib dhammaan raggii xoogga iyo geesinnimada lahaa, iyo hoggaamiyayaashii iyo saraakiishii.' 'Sidaas daraaddeedna isagoo wejigiisu ceeboobay ayuu ku noqday dalkiisii.' [2 Boqorradii 19:35; 2 Taariikhadii 32:21.]" Khilaafkii Weynaa, 512.

Sannadkii "Taartaan uu yimid Ashdood" oo "qabsaday," wuxuu ka dhigan yahay qabsashada tartiib-tartiibka ah ee dunida ay awoodda baabbanimadu samaynayso, sida lagu muujiyey lixda aayadood ee ugu dambeeya Daniel kow iyo tobnaad. Taariikhda qalalaasaha sharciga Axadda, kaas oo ah "maalmaha ugu dambeeya" ee xukunka baarista, isla markaana si toos ah u horseeda xukunka fulinta, (toddobada belaayo ee ugu dambeeya) ayaa ah goobta taariikheed ee uu matalo "sannadka" uu Taartaan yimid Ashdood. Markii macnaha guud ee taariikhdaas la dejiyo, Ishacyaah wuxuu markaas bixiya saddex waxsii sheegid oo halaag ah oo ku saabsan Islaamka, mid ku saabsan Adventism-ka Laodikiya, dabadeedna culayska Turos. Cutubka afar iyo labaatanaad waa mid ka mid ah tusaalooyinka caadiga ah ee toddobada belaayo ee ugu dambeeya, waxaana xiga cutubka shan iyo labaatanaad oo matalaya samatabbixinta ugu dambaysa ee dadka Ilaah, halkaas oo aynu ka helayno dadka Ilaah oo muujinaya mid ka mid ah hadallada ugu caansan inta lagu jiro wakhtiga weyn ee dhibaataada.

Oo maalintaas waxaa la odhan doonaa, Bal eega, kanu waa Ilaaheennii; isagaannu sugaynay, wuuna ina badbaadin doonaa; kanu waa Rabbiga; isagaannu sugaynay, farxi doonaa oo waxaynu ku rayrayn doonaa badbaadiisa. Ishacyaah 25:9.

Boqol iyo afartan iyo afarta kun waa bikradaha xigmadda leh oo sugayay in Rabbigood u yimaado arooska, in kastoo uu raagay si waafaqsan masaalkii tobanka bikradood. Iyagu ma aha reer La'odikiya, ee waa reer Filadelfiya. Ilaa halkan maqaalkani wuxuu dejinayay macnaha guud.

Sannadkii 1798, Napoleon wuxuu baadariga u qafaashay maxaabiis ahaan, isagoo gaadhsiiyey nabarkii dhimashada lahaa ee nebiyaddu sheegtay oo bogsanaya dhammaadka dunida sida ku qoran Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad. Halkaa markaas Maraykanku wuxuu qaatay meeshiisii isagoo noqday boqortooyadii lixaad ee nebiyada Kitaabka Quduuska ah sida ku cad Daanyeel laba, toddoba, siddeed iyo kow iyo toban, iyo Muujintii laba iyo toban, saddex iyo toban, lix iyo toban, toddoba iyo toban iyo siddeed iyo toban. Laga bilaabo markaas, labadaba geeska Jamhuuriga ee Maraykanka iyo geeska Protestanka ah (Adventism) waxay illoobeen cidda baadarinimadu tahay. Sannadka 1798 waa sannadkii ugu horreeyey ee quruumaha dunida inteeda kale ay Maraykanka u aqoonsadeen qaran madax-bannaan, waana sidoo kale sannadkii farriintii

malaa'igta kowaad ay taariikhda timid.

“Halkudhegga” Protestant-ka waqtigaas waxay ahayd, “Kitaabka Quduuska ah, oo Kitaabka Quduuska ah oo keliya.” Protestant-yadu waxay isu aqoonsadaan inay yihiin difaacayaasha Kitaabka Quduuska ah oo keliya, oo markii Adventism-ku la wareegay kaalintoodii imaatinkii malaa'igta labaad, waxay aqbaleen “halkudheggaas,” dabadeedna waxaa loo bixiyey “dadka kitaabka.” Waxaa iyaga la siiyey, iyada oo loo marayo adeegiddii William Miller, xeerar taxane ah oo, haddii si habboon loo adeegsado, Kitaabka Quduuska ah u furi lahaa maskaxda dhammaan kuwa doonaya inay maqlaan. Xeerarka William Miller ee Fasiraadda Waxsii-sheegga waa waxa waxyigu sheegay inuu waajib nagu yahay inaan baranno haddii aynu doonayno inaan gudbinno farriinta malaa'igta saddexaad.

Masiixu wuxuu yidhi, “Haddii nin doonayo inuu iga daba yimaado, ha isdiido naftiisa, oo ha qaato iskutallaabtiisa, oo ha i raaco.” Mar kale ayuu yidhi, “Anigu waxaan ahay nuurka dunida; kii i raaca gudcur kuma socon doono.” Iftiinka runta ayaa u baxaya sida laambad ololaysa, oo kuwa iftiinka jecel gudcur kuma socon doonaan. Waxay baari doonaan Qorniinka, si ay hubaal ugu ogaadaan inay dhegaysanayaan codka Adhijirka runta ah, ee aan ahayn ka shisheeye.

“Kuwa ku hawlan ku dhawaaqidda farriinta malaa'igta saddexaad waxay Qorniinka u baadhayaan isla habkii Aabbaha Miller qaatay. Buugga yar ee cinwaankiisu yahay Views of the Prophecies and Prophetic Chronology, Aabbaha Miller waxa uu ku bixiyaa xeerarkan soo socda ee fudud, garasho leh, oo muhiimka ah ee barashada iyo fasiraadda Kitaabka Quduuska ah:

“1. Eray kasta waa inuu leeyahay micnihiisa ku habboon mawduuca Kitaabka Quduuska ah lagu soo bandhigay; 2. Qorniinka oo dhammu waa lagama maarmaan, waana la garan karaa marka si dadaal leh loo adeegsado oo loo barto; 3. Waxba oo Qorniinka lagu muujiyey lagama qarin karo, lagamana qarin doono kuwa rumaysad ku weyddiista iyagoo aan shaki lahayn; 4. Si caqiido loo fahmo, isu gee dhammaan aayadaha mawduuca aad doonayso inaad ogaato, dabadeedna eray kastaa ha yeesho saamayntiisa ku habboon; oo haddii aad aragtidaada samayn karto iyada oo aan iskhilaaf ku jirin, qalad kuma jiri kartid; 5. Qorniinku waa inuu isagu iskiis isu fasiro, maaddaama uu isagu yahay xeer isu taagan. Haddii aan macallin ku tiirsanaado inuu ii fasiro, oo isagu qiyaas ka sameeyo micnihiisa, ama uu doonayo inuu sidaas uga dhigo caqiidada kooxdiiisa darteed, ama si loogu maleeyo inuu xigmad leeyahay, markaas qiyaastiisa, doonistiisa, caqiidadiisa, ama xigmaddiisu iyagaa ii ah xeerka, ee ma aha Kitaabka Quduuska ah.”

“Kuwa kor ku xusan waa qayb ka mid ah xeerarkan; daraasaddeenna Kitaabka Quduuska ahna dhammaanteen way inoo roon tahay inaan tixgelinno mabaadi'da halkaas lagu dhigay.

“Iimaanka runta ahi wuxuu ku dhisan yahay Qorniinka; laakiin Shaydaanku wuxuu adeegsadaa xeelado fara badan si uu Qorniinka u qalloociyo oo qalad u soo geliyo, sidaas daraaddeed waxaa loo baahan yahay taxaddar weyn haddii qof doonayo inuu garto waxa ay dhab ahaan baraan. Waa mid ka mid ah khiyaamooyinka waaweyn ee wakhtigan in si badan loogu mashquulo dareenka, oo la sheegto daacadnimo iyadoo la iska indhatirayo hadallada cad ee

erayga Ilaah, maxaa yeelay eraygaasu lama waafaqsana dareenka. Kuwo badan iimaankoodu sal kuma laha wax aan ahayn shucuur. Diintoodu waxay ka kooban tahay kacsanaan; markii taas joogsato, iimaankooduna wuu baaba'aa. Dareenku wuxuu noqon karaa buunshaha, laakiin erayga Ilaah waa sarreenka. Oo 'maxayse,' ayuu nebigii yidhi, 'buunshuhu la yahay sarreenka?'"

"Qofna looma xukumi doono inuusan dhegaysan iftiin iyo aqoon aanu weligii helin, oo aanu heli karinna. Laakiin qaar badan ayaa diida inay addeecaan runta loo soo bandhigo iyaga iyada oo loo marayo safiirrada Masiixa, maxaa yeelay waxay doonayaan inay la jaanqaadaan halbeegga dunida; oo runta gaadhay fahamkooda, iftiinka nafta ku ifay, ayaa ku xukumi doona Maalinta Xukunka. Maalmadan ugu dambaysa waxaynu haysannaa iftiinkii isa soo urursaday ee soo ifayay qarniyada oo dhan, waxaana nalaga doonayaa isla sidaas masuuliyad la jaanqaadda. Jidka quduusnimadu lama simna dunida; waa jid kor loo qaaday. Haddii aynu jidkan ku soconno, haddii aynu ku orodno jidka amarrada Rabbiga, waxaynu ogaan doonaa in 'jidka kuwa xaqa ahu uu yahay sida iftiinka dhalaalaya, oo sii ifaya in ka badan ilaa maalinta kaamilka ah.'" Review and Herald, November 25, 1884.

Waxaad si faahfaahsan uga akhrisan kartaa xeerarka William Miller maqaalka cinwaankiisu yahay William Miller ee qaybta Furayaasha Nebiyadeed.

Daraasaddeenna Kitaabka dhexdeeda dhammaanteen way inoo wanaagsan tahay in aynu dhegaysanno mabaadi'da lagu dejiyey xeerarka "Aabbaha Miller" ee fasiraadda waxsii sheegyada. Geeska Protestantism-ka waxaa la siiyey dukumentiga quduuska ah ee aynu u naqaan Kitaabka, waxaana sidoo kale la siiyey masuuliyadda ah inuu difaaco oo hormariyo mabaadi'da ku dhex jirta; geeska Protestant-ka waxaa kaloo la siiyey xeerar lagu saxo kala-qaybinta macnaha iyo ujeeddada dukumentiyada quduuska ah.

Geeskii Jamhuuriyadda waxaa la siiyey dukumentii quduus ah oo aynu ugu yeedhno Dastuurka, waxaana sidoo kale la saaray masuuliyadda ah inuu difaaco oo horumariyo mabaadi'da ku dhex qoran. Geeska Jamhuuriga ah waxa kaloo la siiyey xeerar lagu kala saaro si sax ah macnaha iyo ujeeddada dukumentiyada quduuska ah. Xeerarka la siiyey in si sax ah loogu kala saaro Dastuurka waa Bayaanka Xuquuqda, oo ku adkeeya ujeeddada ugu muhiimsan ee Dastuurka qodobbada ugu horreeya ee Bayaanka Xuquuqda. Wax-ka-beddelka Koowaad ee ku qoran Bayaanka Xuquuqda waa xorriyadda diinta, muujinta, hadalka, iyo saxaafadda.

"Koongarasku ma samayn doono sharci khuseeya dhisidda diin, ama mamnuucaya ku-dhaqankeeda xorta ah; ama yaraynaya xorriyadda hadalka, ama tan saxaafadda; ama xaqa dadku u leeyihiin inay si nabad ah isugu yimaadaan, iyo inay Dawladda u gudbiyaan codsi ku saabsan sixidda cabashooyinka." Dastuurka Maraykanka, wax-ka-beddelka I

Sharciga Axadda waa weerar cad oo ka dhan ah qodobka koowaad ee Dastuurka, kaas oo dammaanad qaadaya xorriyadda diinta; xorriyaddaasna waxaa meesha ka saaraya sharciga Axadda, sidaas darteedna waxaa lagu calaaminayaa dhammaadka Dastuurka, dhammaadka Maraykanka sida boqortooyadii lixaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, iyo bilowga silcinta ka dhanka ah kuwa markaas ku dhawaaqaya farriinta malaa'igta saddexaad qaylo weyn.

Kuwa ku dhawaaqaya qaylada weyn ee malaa'igta saddexaad oo ka mudaaharaadaya burburinta Wax-ka-beddelka Koowaad iyo Dastuurka waxaa silciya kuwii la rabay inay ilaaliyaan oo ku dabaqaan xeerarka quduuska ah, kuwaas oo difaacaya dukumentiga quduuska ah ee loo doortay inay difaacaan. Tani waa tusaale muujinaya fahamka iyo ku-dhaqanka taariikhaha isbarbar socda ee labada gees ee bahalka dhulka u eg wan. Aabbayaashii aas-aasay Dastuurka waxay la siman yihiin Aabbe Miller. Ereyga Aabbe ee loo adeegsaday Miller waxaa loo adeegsadaa in lagu tilmaamo hoggaamiye, ee ma aha wadaad baabtiis ah. Kitaabku wuxuu mamnuucayaa in ragga loogu yeedho aabbe marka ay sheeganayaan inay yihiin hagayaal ruuxi ah. Milleriyiinta waxaa loogu magac daray aabbahood, sida badanaa dhacda. In la seego kala duwanaanshahan waa in la seego qayb ka mid ah waxa farriinta Eliiyaah ka dhigan tahay, marka ay qalbiyada aabbayaasha u jeedisdo carruurta, iyo kuwa carruurtana aabbayaasha.

Maraykanka ee ku xusan Ishacyaah laba iyo labaatanaad waa boqortooyada lixaad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, waxaana ay sidaas ahaanaysaa ilaa ay Dastuurkeeda ku rogto sharciga Axadda ee si dhakhso ah u soo dhowaanaya. Boqortooyada lixaad waxay talisaa toddobaatan sannadood oo nebiyadeed, kuwaas oo ah maalmaha boqor keliya. Boqortooyadii (boqor waa boqortooyo) toddobaatan sannadood xukuntay waxay ahayd Baabuloon. Intii lagu jiray toddobaatankaas sano geeska dawladda wuxuu ahaa xukuumadda Baabuloon, geeska kiniisadduna wuxuu ahaa reer Kaldayiin. Daanyeel, Shadraq, Meeshaq, iyo Cabednego waxay matalaan boqol iyo afartan iyo afarta kun. Labada gees iyo dadka Ilaahba waxaa lagu metelay markhaatifurka Daanyeel. Toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada Baabuloon waxay ahaayeen maalmaha boqor keliya oo Ishacyaah u adeegsado inuu ku aqoonsado in taariikhda nebiyadeed ee Maraykanka iyo taariikhda Adventism-ku ay tahay 1798 ilaa sharciga Axadda.

Aqoonsiga in khadka taariikhda nebiyadeed ee labada gees ee Maraykanka uu inoo saamaxayo inaan ka fiirsanno dhammaadka iyo bilowga, iyadoo labada markhaati ee geesaha leh loo adeegsanayo in lagu garto dabeecadda geeska kale. Ugu dambayntii, geesuhu dhammaantood way isu ekaayeen. Kitaabka Daanyeel waxaa ku jiray geeso, qaar jabay, iyo geeso ka soo baxay geeskii jabay. Qaar ka mid ah geesaha ku xusan Daanyeel iskuma ay sinnayn cabbir ahaan, iyagoo ka soo baxay xilli ka dambeeyey kuwa kale. Sidaas ma aha labada gees ee Maraykanka. Labadaas gees waxay is barbar socdaan isla taariikhda oo dhan, waxayna soo saaraan isla calaamadaha jidka, in kastoo ay ku kala duwan yihiin midba midka kale xagga ujeeddooda. Waxaa kaloo jira qodobbo xaddidaya oo ku dhex jira taariikhda kuwaas oo iyaguna muhiim u ah in la fahmo.

Bilowgii Adventism-ka waxaa jiray isbeddel ka yimid taariikhdiis nebiyadeed ee uu matalayey kaniisadda Filadelfiya kuna yimid kaniisadda La'odikiya. Sidaas darteed waa in dhammaadka uu jiro isbeddel ka yimaada taariikhda nebiyadeed ee La'odikiya. Muujintii Ciise Masiix waxay ka kooban tahay iftiinka fahamkan, waana qayb ka mid ah waxa wakhtigan la furfurayo.

Oo “markii toddobaatan sannadood dhammaadaan dabadeed” baadarigu “wuu heesi doonaa,” oo “dhilladii” “la illoobay” waa la soo xusuusan doonaa. Iyadu “waa la xusuustaa” marka la gaaro sharciga Axadda, halkaas oo arrintu u dhexayso caabudidada qorraxda ama caabudidada maalinta uu sharciga Ilaah faray aadanaha inay “xusuustaan.”

Qoraalkan waxaynu ku caddaynay in taariikhda toddobaatanka sannadood ee xukunkii Baabuloon ay tusaale u tahay taariikhda Maraykanka laga bilaabo 1798 ilaa sharciga Axadda. Qoraal hore, iyo marar badan oo ku jira Miisaska Xabaquuq, waxaynu ku muujinnay in maxaabiistii Masar iyo samatabbixintii laga samatabbixiyey ay iyaduna tusaale u tahay taariikhda Maraykanka iyo dadka Ilaah. Afartaas taariikhood ee Baabuloon, Masar, Adventismka, iyo Maraykanku ma aha xariiqyada keliya ee lagu dul keeni karo xariiqyadan, laakiin marka aynu ku dabaqno qaanuunka xusidda ugu horraysa afartaas xariiq—runtii waa wax yaab leh. Waxaan qoraalkan ku soo afjari doonaa hal tusaale oo fudud oo qayb ahaan muujinaya waxa aan ula jeedo, iyo waxa aan damacsanahay inaan sii wado marka aynu mar dambe si qoto dheer uga hadalno taariikhda Ishacyaah laba iyo labaatan.

Taariikhda Baabuloon waxay bilowgeeda ku leedahay boqor la soo jeediyey, dhammaadkeedana boqor shar leh. Waxba ma beddelayso haddii uu ahaan lahaa Biden ama Trump, waayo kitaabka Daanyeel wuxuu baraa in Ilaah yahay kan taliyaasha taaga oo haddana ka rida. Waxa keliya oo si hubaal ah looga sheegi karo hoggaamiye Dimuqraadi ah ama Jamhuuri ah xilliga sharciga Axadda waa in uu yahay hoggaamiye shar leh. Nebukhadnesar wuxuu ahaa Baabuloon; wuxuu ahaa kaligii-taliyihii Baabuloon, oo diyaar u ahaa inuu saddex nin oo wanaagsan ku tuuro dabka. Hase ahaatee, ugu dambayntii waxaa loo soo jeediyey Ilaaha Daanyeel. Sidaas ma ahayn hoggaamiyihii ugu dambeeyey ee Balshaasaar. Isagu wuxuu ahaa boqor shar leh. Maraykanka, sida lagu muujiyey waxsii-sheegidda, wuxuu ku bilaabmaa sida wan, oo ah astaan Masiixa iyo allabarigiisa aadanaha aawadiis. Ugu dambaynta Maraykanku wuxuu u hadli doonaa sida masduulaagii. Isbeddelka ka yimaadda Masiixa kuna leexda Shayddaanka ee xariiqdan taariikheed waxaa matalaya farqiga u dhexeeya Nebukhadnesar iyo Balshaasaar.

“Belshaasar waxaa la siiyey fursado badan oo uu ku garto kuna sameeyo doonista Ilaah. Wuxuu arkay awoowgiis Nebukadnesar oo laga fogeeyey bulshada dadka. Wuxuu arkay garaadkii boqorkaas kibirka badani ku faani jiray oo laga qaaday Kan isaga siiyey. Wuxuu arkay boqorkii oo laga eryay boqortooyadiisii, lagana dhigay rafiiqa dugaagga duurka. Laakiin jacaylka Belshaasar u qabay maaweelo iyo isweyneyn ayaa tiray casharradii aanay marnaba ahayn inuu illoobo; wuxuuna galay dembiyo la mid ah kuwii ku soo dejiyey xukunnadii muuqda ee Nebukadnesar. Wuxuu khasaaray fursadihii si nimco leh loo siiyey, isagoo dayacay inuu ka faa’iidaysto fursadaha gacantiisa ku jiray ee uu runta ku baran lahaa. ‘Maxaan sameeyaa inaan badbaado?’ waxay ahayd su’aal uu boqorkaas weyn laakiin nacasnimadu ku jirto uu si aan danayn ahayn uga gudbay.” Bible Echo, April 25, 1898.

Ogow in Boqor Belshaasar oo shar lahu uu ahaa boqorkii nacaska ahaa. Isagu wuxuu mutaystay xukunkii la midka ahaa kii aabbihii Nebukhadnesar, waayo labadaas xukunba waxaa lagu matalay “toddobada jeer” ee Laawiyiintii lix iyo labaatan. Nebukhadnesar wuxuu joogay beeraha isagoo u nool sidii bahal muddo laba kun iyo shan boqol iyo labaatan maalmood ah, taas oo ah toddoba sannadood oo Kitaabka Quduuska ah, xukunkiina wiilkiisa Belshaasar ee derbiga lagu qoray isaguna wuxuu sidoo kale matalaa laba kun iyo shan boqol iyo labaatan. Farqigu wuxuu ahaa in xukunkii ku dhacay Nebukhadnesar uu isaga soo jeediyey oo ka dhigay boqor xigmad leh, halka xukunkii Belshaasar uu ku dhacay boqorkii nacaska ahaa.

“Boqorkii ugu dambeeyey ee Baabuloon, sida astaanta ahaan boqorkeedii ugu horreeyeyba, waxaa u timid xukunkii Ilaahiga ahaa ee Ilaaliyaha ahaa: ‘Boqorow, ... adiga ayaa lagula hadlayaa; boqortooyadii waa lagaa qaaday.’ Daanyeel 4:31.” Prophets and Kings, 533.

Qoraalka gidaarka ku qoran ee ku saabsan madaxweynihii ugu dambeeyey waa wax-ka-beddelka koowaad, kaas oo tilmaamaya “gidaarka” kala-soocidda kaniisadda iyo dawladda, wax uu boqorka nacaska ah ee ugu dambeeya aanu garanayn. “Toddobada jeer” ee Laawiyiintii labaan iyo lix waxay u taagan yihiin “kala-firdhinta dadka” oo uu boqorka woqooyi ku dhammaystiro xeerka Axadda. Kala-firdhintaasu waa burburka qaran ee ka dambeeya xeerka Axadda. Ummaddii lixaad waxay illoowday casharradii awoowayaashoodii aasaaska ahaa ee qorey Dastuurka si uu uga ilaaliyo oo keliya ma aha kaniisad musuqmaasuqday, balse sidoo kale boqorradii kali-taliska ahaa ee Yurub oo ay naagtii kharribnayd la seexatay. Awoowayaashii aasaaska ahaa waxay matalaan kuwii diiday baabtiisnimada iyo boqorradii Yurub, waayo waxay waayo-aragnimadooda ka ogaayeen, kaddib markii ay ka soo baxeen kala-firdhin socotay kun laba boqol iyo lixdan sannadood oo mugdiga baabtiisnimada ah, in ilaalinta ka dhan ah dulmiga noocaas ahi ay tahay udub-dhexaadka Dastuurkooda cusub. Waxay ahaayeen aabbayaal xigmad leh, waxay ahaayeen sida wan oo kale, laakiin sidaas ma aha aabbaha ugu dambeeya, waayo wuxuu u hadli doonaa sida masduulaagii. Aabbayaashu waxay ka soo baxeen kala-firdhin, wiilkuna wuxuu dib ugu noqonayaa kala-firdhin. Dulmigii labada jeerba waa baabtiisnimadii hore iyo baabtiisnimada ugu dambaysa.

Astaanta xukunka ku dhacay Nebukadnesar, oo ahaa boqorkii ugu horreeyey, iyo boqorkii ugu dambeeyey Belshaasar waxay ahayd “toddobada wakhti” ee kala-firdhinta ee Laawiyiintii lix iyo labaan. Nebukadnesar wuu ku noolaa, Belshaasarna waxaa loogu qoray derbiga sidii qabrigiisa-qoraalka habeenkii qudhiisa ee uu dhintay. Astaanta geeska Jamhuuriga bilowgiisu waxay ahayd ka baxsashadiisii addoonsigii boqorka woqooyi, halka astaanta geeska Jamhuuriga dhammaadkiisu ay tahay maxaabiisnimo uu keenay boqorka woqooyi. Sharciga Axadda waa “habeenka qudhiisa” ee uu ku dhinto sida boqortooyadii lixaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah. Afarta tusaale oo dhan, Belshaasar, Nebukadnesar, iyo bilowga iyo dhammaadka geeska Jamhuuriga, shan iyo labaatanka labaatanaad ee Laawiyiintii lix iyo labaan, ayaa ah astaanta lagu matalay bilowga iyo dhammaadka. Taasu waxay u taagan tahay saxiixa Alfa iyo Oomega.

Wax sii-sheegiddii ugu horraysay ee “waqtiga” uu William Miller helay waxay ahayd labaan iyo shanta boqol iyo labaatanka ee Laawiyiintii labaan iyo lix. Waxay ahayd dhagixii ugu horreeyey ee aasaaska ku jiray oo Ciise ku dhigay shaqadii Miller. Waxay kaloo ahayd runta aasaasiga ah ee ugu horraysay ee Adventism-ku dhinac iska dhigay sannadkii 1863. Markii dhammaan dhagaxyadii runta ee Miller lagu dhex dhigay aasaaska, runahaas waxaa lagu matalay labada loox ee Xabaquuq, kuwaas oo ah jaantusyadii hormuudka ee 1843 iyo 1850. Labadaas loox waxay metelaan xidhiidhka axdiga ee ka dhexeeya Ilaah iyo dadkiisa magac-u-yaalka ah, sida ay labada loox ee Tobanka Amar u metelayeen axdigii lala galay reer binu Israa’iilkii hore.

Dhammaadka Adventism-ka La’odikiya, marka Rabbigu afkiisa ka tufo xilligii sharciga Axadda, qoraalka derbiga ku qoran waa labadaas jaantus ee quduuska ah ee hormuudka. Jaantusyo aanay

awoodin inay akhriyaan, maxaa yeelay waxay diideen inay ka faa'iidaystaan farriintii digniinta ahayd bilowgii taariikhdooda....

Dhibaataadii dhaqaale ee 1837 ka dhacday Maraykanka waxay ahayd dhacdo murugsan oo ay kiciyeen isbiirsiga arrimo dhaqaale, siyaasado, iyo hawlo mala-awaal ganacsi ah.

Xumbo Mala-awaal ah: Sannadihii ka horreeyey 1837, waxaa jiray koror mala-awaal ah oo ku saabsan dhulka iyo maalgashiyada, taas oo qayb ahaan ay kicisay fiditaankii dalka ee dhanka galbeed. Mala-awaalka dhulka, gaar ahaan xuduudihii galbeed, ayaa horseeday sicir-barar ku yimid qiimaha dhulka iyo amaah xad-dhaaf ah.

Deyn Fudud iyo Amaahin Mala-awaal ku Dhisan: Bangiyada iyo hay'adaha maaliyadeed waxay bixinayeen xaddi badan oo deyn iyo amaah ah, badanaa iyagoo aan haysan dammaanad ku filan. Helitaankan fudud ee deynta ayaa gacan ka geystay waallidii mala-awaalka ku dhisnayd, wuxuuna kordhiyey khataraha xasillooni-darrada maaliyadeed.

Balaadhinta xad-dhaafka ah ee Bangiyada: Bangiyadu waxay si degdeg ah u ballaarineeyeen hawlahooda, iyagoo marar badan soo saaraya lacag waraaqo ah (banknotes) oo ka badan lacagta birta ah ee ay haysteen—dahab iyo qalin—si ay ugu damaanad qaaddo. Dhaqankan, oo loo yaqaan “wildcat banking,” wuxuu sababay badnaan xad-dhaaf ah oo lacag wareegaysa ah oo aan nidaamaysnayn isla markaana aan lagu kalsoonaan karin.

Siyaasadaha Dhaqaale ee Jackson: Siyaasadaha Madaxweyne Andrew Jackson ayaa door ka qaatay sii xumaynta qalalaasaha. Wuxuu soo saaray Specie Circular sannadkii 1836, kaas oo farayay in dhulalka dadweynaha lagu iibsado lacag adag (dahab iyo qalin) halkii laga isticmaali lahaa lacagta warqadda ah. Tani waxay keentay in si degdeg ah loogu yaaco beddelidda waraaqaha bangiyada lagu bixiyo lacag adag, taas oo sababtay culaysyo dhaqaale iyo bangiyo fashilma.

Arrimaha Caalamiga ah: Qalalaasaha ka dhacay Maraykanka waxa kale oo saameeyey duruufaha dhaqaale ee caalamiga ah. Hoos-u-dhac ku yimid dhaqaalaha Britain, oo ahaa lammaane ganacsi oo weyn oo Maraykanka la lahaa, ayaa sababay yaraanshaha baahida loo qabo badeecadaha iyo dhoofinta Maraykanka. Tani, iyaduna, waxay saamaysay ganacsiyada Maraykanka waxayna gacan ka geysatay dhibaataada dhaqaale.

Argagax iyo Dadkii Bangiyada Ka Saarayay Lacagtooda: Bishii Maay 1837, taxane gariirro maaliyadeed ah, oo ay ku jireen fashilka bangiyada iyo cidhiidhiga amaahdu, ayaa horseeday argagax ka dhex dilaaca maal-gashadayaasha iyo dadka dhigashada ku lahaa bangiyada. Argagaxaas wuxuu kiciyey mowjad dadku bangiyada uga yaacayaan si ay lacagtooda ula baxaan iyo cidhiidhi aad u daran oo ku yimid amaahda.

Yaraynta Sahayda Lacagta: Markii bangiyadu fashilmeen oo amaahduna adkaatay, sahayda guud ee lacagta ee dhaqaalaha si weyn bay u yaraatay. Yarayntan sahayda lacagtu waxay sii xumaysay dhibaatooyinkii dhaqaale waxayna sii qotomisay hoos-u-dhaca dhaqaale. Isku-darka arrimahan ayaa horseeday burbur dhaqaale oo aad u daran, kaas oo lagu garto fashilka bangiyada, shaqo la'aanta, dhimista kharashaadka macaamiisha, iyo niyad-jab dhaqaale oo guud.

“Wax aynu mustaqbalka uga cabsanno ma hayno, marka laga reebo haddii aynu illoowno jidkii Rabbigu nagu hoggaamiyey, iyo waxbaristiisii taariikhdeennii hore.” *Life Sketches*, 196.